

Миколай Фучыло

**Вундер-Жіноч
од Сяноңа**

ЛЕМКІВСКИ ГУМОРИСТИЧНИ ОПОВІДКЫ

Миколай Фучыло

Вундер·Кінд од Сяно́ка

ЛЕМКІВСКИ ГУМОРИСТИЧНИ ОПОВІДКЫ

**Тернопіль
2014**

ББК 84 (4 Укр)-44

Ф 94

Миколай Фучыло

Ф 94 **Вундер-Кінд од Сянока.** Лемківски гумористични оповідкы. /
М. М. Фучыло – Тернопіль: ТзОВ “Терно-граф”, 2014. – 88 с.; іл.

ISBN 978-966-457-207-8

Автор видання по-синівськи, з любов'ю змальовує красу та велич унікального лемківського краю, самобутність його культури, мови, побуту, звичаїв, а також пропонує читачеві неповторні гумористичні оповідки його краян.

Книжка буде корисна для тих, хто цінує історію та культуру лемків.

ББК84 (4 Укр)-44

*Видання здійснене завдяки фінансової підтримки
Руслана Саванчака, Володимира Лейцюся, Петра Васька.*

Усі права застережені

ISBN 978-966-457-207-8

© Фучыло М., 2014
© ТзОВ “Терно-граф”, 2014

ОД АВТОРЯ

Дороги краяне! До написаня оповідок – съмішок, спонукали мяня вражыння, якы-м достав і достаю завше од одвидин «Лемківской Ватры», юж кільканадцет літ. Не обышло-ся ту і без нашого лемківского часопису «Дзвони Лемківщини», котрий дає нам, Лемкам, можливіст спілкуваня рідном бесыдом, выповідати о радос্থях і згрызах, о вшыткім, што чловек назберат за жыття і хце ся з дакым поділити, і лишыти по собі дакій сълід.

Повім одразу, же до свойой писовні мав ляк, бо-м не знев, ци мі добрі піде тата «фурманка», бо кед лем кроchnув єден раз, то юж ём ся зашпортаў. О своім писмі я не хтів робити рекламы, то-м ся прятав од вшыткых, як тот кіт, што потягнув съваточну кобасу.

Лем подумайте си люде, ци то так треба, жебы на моім писмі зымала ня жена? А, холера ясна? Наднесло ёй в самраз, кед до мяня пришла «муза». Жена спаплюжыла ня нанич, нарекла старым глуптаком, показала пальцом коло уха і повіла, же там нее вшыткых дома. Я ся не лишыв в долгу, бо хто в газдівстві носит гачы, то-м одповів, же тоты вшыткы сут дома і они нигде ся не поділи, імнич не бракує. На то она выляпала такій монольог: «Йой, йой, люде! Повічте мі, што мам робити з тым моім хлопом. Робота нияка ся го не бере, а лем штоси бабрат на папери і сой мыслит, же він «велькій писатель». Такій презент од жени і гмерлого бы збудив в гробовцю. Тото ня барз зденерувало, бо «муза» враз ня лишила і деси ся поділа, і пропав мій літерацкій хыст. Но добрі, же не на стало.

Повідають, же лемківське писмо неє барз тяжке. Не вірте, люде, в того, бо сами видите, же то не так. Ачей оно было бы і лекше, коби до него не пхала-ся баба. Як знато, же бабі – дорога од пеца до порога, а не до політики. Мам тверде преконання, же бабу слухай, але роб по своїому і буде вшытко добре. Зауважу, же ся того-м міцно тримав і тримам.

Дороги Лемкове! Прошу вас барз ня не ганчувати за моє писмо, як в нім споткате даку паскудь в гвары і словесних выражах, бо я тримав-ся в своїм писмі лем того, же зо съпіванки слів не вышмаряют. То прошу пребачыти, же я в своїй писовні мам лем єдну-єдину ціль – принести Вам дакус радости, а за ньом і пригоршчу съміху, бо съміх-то здоровля, якого Вам вшыткым жычу. Як єм того осягнув, то вельми буду рад за Ваше розуміння. Шануйме-ся, Лемкы, і завше будме о добрым здравлю!

Насамконец, стосовно жены, то мушу вyzнати, же то єст фальш, а докладні – гецы, і захота до чытаня оповідок. А кед бы-м не зробив спростування, то мі бы съвітило выгнання з хыжы од теплой перини на під і ограничыння віхту. То я си помысьлів, пошто мі такій «кermеш»?

*Ваш Лемко од Сянока,
зо с. Воля Нижня.
Гнескы – мешканец с. Остапе,
р-н Півлоччыск
на Тернопільшчині.*

ВУНДЕР-КІНД ОД СЯНОКА

Коли то було і в якім часі неє ніякого значення, але того же під Римановим вродив-ся «Вундер-Кінд» (нім. Чудо-дітина) і на Лемківщині на єдного Лемка стало веце. То була суща правда. З приходом на tot сьвіт Ваніко (так є дали му імено), а може ішчи до того, юж мав неабиякій хыст до вшыткого того, без чого Лемко – не Лемко. Найвекший наклін мав до съпівання і танцювання. Штаера Ваніко навчив-ся ішчи товди, коли з ним мамка ходила в тяжы. В брисы йому було юж затісно, то він ногами вырабляв такы выкрутасы дотиль, покля го не выпустили на сьвіт Божий. А з приходом на сьвіт наробив такого вереску, же вшытки коты повтікали з хыжы, а пес Азор цылій тыжден не высував головы з буды. То були першы ознаки до съпівання. І як лем Ваніко достав притулок в колисці, то його радости не було краю, бо він достав повну свободу, на яку чекав девят місяців. В колисці він сой лежав, безпрестанку преберав ногами – то він юж прешов на краковяка, в єдночасі вырабляв голос преважні втовди, коли хтів барз істи або з ним було дашто невпорядку: то він так врешчав, як бы го ризали на жыво і брав такы высоки нуты, же няньо затыкали уха і втікали з хыж надвір, бо веце не було кому, а коты з першого разу не витримували такого сусідства і ся преберали деси на під. Як бы там не було, а час не стояв на місци, як і Ванікове жыття. Він юж знав як давати собі раду, но без сторонньої помочы ішчи ся не міг обйтися. Ту му помогала нанашка, яка го до безтамы любила і называла «мій злотий Ваніко». Нанашка часто го навішчала, жебы побавити. Приходила, коли мамка ішла до стайні обходити худобу. Єдного разу, коли Ваніко лежав в колисці, преберав, як звичлі, ногами і радисно повискував, пришла нанашка. Нанашку, за обычаєм, треба було цылювати в руку. А так, як Ваніко быв ішчи малий і не годен быв цылювати, то тото з вельком охотом робив няньо – Ваньо Старший. Нанашка була тиж не против і з охотом поперала туту традицию. По тому цылюваню рук, они покус преходили до гамбы. Ту нанащі не було рівних: она підставляла або ховала гамбу. Няньови тата забавка була барз до вподобы, він быв добрий газда і знав як зауздати тоты

нанашкіни фортель. Они так ся захвітіли том забавом, же забыли о вшыткім на съвіті. Няньо, як голодний пес, якому нараз запахло кобасом, шалено і з великим запалом цылював нанашку і так міцно притискав до ся, же з нанашкіной кошелі выпирснули груди. Ваньо Старший быв на семім небі, йому ся здавало, же зымав юж баечну Жар-птицю. Нанашкіни груди додали му ішчы векшого запалу до цылювання. Він не міг пропустити такої нагоды, ся старав як лем міг, жебы догоditи нанашцы. Не знатя, чым бы тата забава ся скінчыла і до чого бы они пришли, як бы Ваніко не поімав оченятами, але не Жар-птицю, а нанашкіни цици. Він юж добрі зnav, что то таке і чым они пахнут, то з радости зачав махати руками і ногами, бо нараз на нього напав велькій голод. Його йорзаня ногами і руками привело до того, же Ваніко выслizнув з колыски і дав нурка до шафлика, де на него чекала барз студена вода, яку приносили до праня. Ваніко не быв готови до нагло неочекуваной зміны в погоді, зато наробив такого крику, же куры попадали з бантів, а пес Азор одразу одорвав-ся разом з ланцом і втюк в съвіт за очы. Йой-йой, что там лем не было, не дай, Боже, никому таке прежыти. Нанашка зо страху стратила фартук і в момент деси ся поділа. Мамка прилетіла зо стайні біла як сътіна. Ваньо Старший, скарана година, одразу быв депортuvаний з хыжы до стайні, медже кони. Ванікови тото моржуваня нич не зашкодило, а лем пішло на корист, бо він ся добрі загартував, навчыв-ся пливати і достав файний апетит, что в скорім часі позволило му прейти на козяче молоко, грудку і киселицу, якы го твердо поставили на ногы. Мамі серце змякло і няньо быв амнестуваний і достав допуск до спаня в хыжи, разом з мамом. Нанашка забыла дорогу до «золотого Ваніка». В лемківскій родині настали добри часы, запанували мир і злагода. Но жыття не стояло на місци. Пред Ваніком чекали новы выпробуваня, але то буде потім.

КРЕВНЕ ДРЕВО ВАНІКА

Дідо Митро, як ішчы быв парибком, то на цылे село не было му рівних. Він быв і гуляка, і съпівака. Нич му не бракувало і в роботі. А попри токо, ішчы мав неабыякій хыст баламутити дівкам головы. Дівок мав до выбору і до кольору, вшытки ся му подабали, но чогосы не годен быв выбрати сой тоту єдну-єдину. Райзував дідо і по других селах – не єдна дівка за ним сохла і не єдній завернув голову. Завертав бы і дале, але на тринадцетім роцы його кавалеркы, прешла му дорогу баба Нацка. Она стримала фортелі юж добрі підтоптаного кавалера. Была баба Нацка з другого села, богачка-єдиначка, до того ішчы не глупа і не скуча. Жебы якоси заспокоіти діда, пустила му гіпнозу до головы і запросила выполоти ёй грядку. Дідо до роботи быв не ледачий: в роботі му не было рівних, він за што бы ся не взяв, то вшытко горіло му в руках. Одказати богатій а гардій парадницы дідо не міг, два разы го не треба было просити, жебы виполоти грядку. А жебы не стратити в очах парадницы свій парібоцкій гонор і спосібности, і жебы ій догодити, то дідо юж ся добрі постараав... Тота робота припала му до душы і тіла: він прополов штоси зо штири рази. Баба Нацка дідовом роботом была барз задоволена, то запросила го і на другій ден, а дале дідо юж сам приходив, бо до грядкы дорогу знат і стезя была юж добрі протоптана. На тому дідова кавалерка на тринадцетім роцы збанкрутувала, до округлого рахунку забракло му лем два рокы.

В скорім часы дідови треба было ся женити. Бабу Нацку, разом з перинами, дідо выкрали, бо не хтіли за них ёй oddати, же мали мало ґрунту. За кавалерком дідо нигда не жалував, бо в вынагороду достав од бабы Нацкы сына, якій му згодя тиж презентував внука — «вундеркінда». До слова, то быв викапаний дідо Митро. Тота подибніст барз тішыла діда. З той радости він не знат де ся подіти, ходив по оборі як гонористий когут. Тепер іх было двое, єден ся тішыв, же ма дуже кур, а другій підскакував до неба, же достав красного внука. Кед внук ішчы быв маціцькій, то дідо ся не пхав до нього, бо там было кому (отец, матір, баба і нанашка), але як Ваніко (таке дали му імено) юж став дост твердо на ногы, то выхованя перешло до діда. Внук уважні слухав дідови поучаня, оповідкы, порады, николи го не

прерывав і не перечыв му, а лем даколи дашто ся звідував. Но а тоты дідови поучаня мали і ганч, бо Ваніко єдним ухом слухав, а другым выпушчав. Было таке собі цыідило, през котре він брав, што му лем было до вподобы. Остатки він не брав до увагы, бо собі помысьлів, же зів вшыткы розумы, то даколи мож было і не брати до голови дідови настановы. Што з того вышло, будеме видіти дале.

ГАЗДУВАНЯ ВАНІКА

Кед Ваніко став твердо на ногы, то няньо, aby не дармував, дали му пасти гуси. Робота была не з тяжкых. Мав лем пильнувати, жебы вода їх не забрала, жебы ся не потратили або яст्रяб не забрав. Єднак з тогонич доброго не выйшло, бо Ваніко з гусаком не пришли до порозуміння: хто з них старший в тому гусячому царстві. Кінчыло-ся тым, же Ваніко з гусаком стали до битки. Гусак шурнув до Ваніка, же тот ся превернув і мало не одорвав му ухо.

Такого свиньства він не очекував і, аби не було гірше, то ся одступив і дав си спокій. Кривда, яку му завдав гусак, викликала в Ваніка шалену зліст. Він мусив на комуси ей зогнати. І ту му ся на очи трафив когут. То быв собі такій красавець з розмаїтим пірям, великим червеним гребенем, люксусовим фостиком і гардима острогами на ногах. Когут быв єден на ціле село, такого веце никто не мав. Його барз любила баба Нацка. Тот когут нич не робив в курячім гаремі, лем сypівав, гонорово ходив помедже кур а одганяв молодих когутів. Як лем му ся забагло, топтав куры – і то була вшытка його робота.

I якраз, кед Ваніко пришов на обору, покривджений гусаком, злий як пес, когут на свою голову сой запіяв. То було його остатнє сypівання на сему сьвіті, бо Ваніко запустив до нього дручком і потрафив до голови. Когут підскочив догори, голосно закодкодакав, бздикнув-ся і почав виробляти такы дивацтва по оборі, якбы попав на розпечений блят. Він підскакував догоры і набік, то ся превертав през голову, падав і зас почынав тоты викрутаси наново. Наконец стрепав крылами, вигтягнув ноги і штоси хрипле видушив зо себе і ся вспокоів. Ваніко подумав, же когут зомлів, то ся нагнув, aby му дати

воды. Баба Нацка вшытко виділа, ій ліпшої нагоди не треба було, жебы одвдячыти внукови за когута. Она так приложила кривулю до Ванікового задку, аж му трісли порточки. Опруч того, Ваніка нянь заперли до пацячого кутця. Когутови, жебы було по-людски, одрубали голову. Ваніка випустили з гарешту, як ся змеркло. Рано в хыжы запахло росолом з ризанками, Ваніко отримав помилування, на съніданя му дали когутячу розбиту голову. То було перше газдування Ваніка, якє му ся обышло не так юж і кепско, кед не рахувати синього уха і синяків на гузиць.

За зиму Ваніко ся поправив і дост міцно став на ноги. На весну дали му пасти козы. Ту Ванікови тіж нич доброго не съвітило. Козы ся не хтіли пасти на єдним місци, іх фурт треба було навертати і tota літанина выбивала жывана зо сил. Абы зробити сой даякє полегчыня, він ся домысьлів: а чом не осыдлати козу? На очы му пришла стара рогата коза. Ваніко одразу приступив до задуманого. Ale не так ся стало, як гадано! Ваніко для ізди на козі был юж затяжкій, она съдала на задні ноги, барз і голосно мекала. На тото мордування нараз прилетів шутій цап і буцнув Ваніка так, же він ся кышнув. Цап став на задні ноги сторца і хтів зробити другу спробу, но Ваніко зоріентував-ся, скоро скочыв на ноги і дав ходу. Цап – за ним, загнав го до млакы, де Ваніко нашов спасыня. Цап тим часом походив довкола, напив-ся воды і морово вернув до своіх кіз. Од того часу Ваніко дав си спокій з іздом на козі, бо не мав жадной охоты, жебы цап му порахував ребра. Кіньчало-ся літо, а разом з ним і Ванікове мордування з козами. Надишов му час іти на nauку до школы, дє на нього чекали нови оказии.

ВАНІКОВА НАУКА, КОТРА НЕ ОБХОДИЛА-СЯ БЕЗ БУКА

Газдвіка газдівком, но Ванікови треба було ішчы рыхтувати-ся до nauки в школі. В єдночасы з газдуванням мусыів прейти і духовний вышкіл. Духовне выхованя з Ваніком штонайвеце провадила баба Нацка, бо отец і матір были барз заняти працьом, а дідо Митро поучав

внука лем хлопским інтересам. Молитовну науку зо внуком баба Нацка зачынала з «Отче-нашу». Ваніко мав шалену памят, спосібний запамятати вшытко, што было треба і не треба. Молитву зачынала баба, а Ваніко за ньом лем повтаряв. А як пришли до слів «Хліб наш насущний...» то ту ся стала непредвиджена оказия. Бо заміст «Хліб наш насущний», Ваніко заєдно повідав: «Хліб наш на столі». Баба му твердила, же треба повідати «насущний», а не «на столі». Но Ваніко быв твердим Лемком, то затяв-ся і стояв на своім. Наконец бабі ся урвав терпец, то «хліб насущний» зачала заганяти му през задок. Но і тото не помогло, бо Ваніко твердо ся тримав свого: «Хліб наш на столі!». Поводом того непорозуміння била сушня-садовина коло пеца. Ваніко нияк не міг зрозуміти, чом же «хліб на сушні, бо прецыіж він го николи там не видів, а все лем на столі. Не знатя, ци довго бы тревало-ся мордуваня Ваніка бабом, кед бы не дідо Митро, котрий не міг юж веце терпіти безсенсовне поучаня Ваніка і в момент зробив поясьніня. На другій ден Ваніко скіньчыв молитовну науку, і не лем «Отче-наш», но і «Богородицю».

Пришла осін і Ванікови треба было іти до школы. Нянько купили му убраня, буквар, табличку і рисыік. Як лем Ваніко прекрочыв пориг школы, то одразу став Ваньом. Од радости Ваньова душа съпівала, бо наконец ся скіньчыло його мордуваня з том газдівком. Гнет не треба было му южнич робити, лем ся вчыти. Было бы вшытко добре, но на єдно зьлі, же науку в школі провадив нудяр – дяк. Старий дяк, заєдно, ся збыткував над учениками, мав свою превірену роками методу і з тым было недовыгтруманя. При дорозы до школы стояла жыдівска корчма і, як дяк ішов до науки, то конче одвиджуваў ей, жебы поправити свое здоровля. Єдного разу, кед Ваньо ішов до школы, то нашов яйце, яке стратила кура. він не мав де го подіти, бо кышені му зашили, жебы не тримав в них рукы. Але ту на шчесьтя, а може і ніт, надишов Михал, з якым съідили на єдній лавцы. Они сой помысьліли, же за яйце возмут бомбонів. Але в корчмі юж съідив дяк, то ім з того нич не вышло. Ухвалили, же зроблят токо, як будут іти зо школы домів. Яйце Михал спрятав до кышені. Наука обом в школі ішла «барз добре» – як жыдови мулярка, а інакше при такім научытэлю і не могло быти. Тым часом, дяк, як звіклі, ся спізнюював і Ваньо з Михалом затіяли помедже собом

штурканину. Про яйце забыли. Стало-ся тotto, што мало ся stati: яйце нехтячы роздусили. Михал наробив гуляканя і на tym іх застав дяк. Михал быв спроваджений надвір виполокати кышеню, а Ваньо враз оказал-ся на передній лавці. Дяк му дав розказ звлечы споденки і выпнути задок і в єдночасы лічыги кілько мав призначених прутів. Ваньо рахував, но часто ся мылив, то мусів почынати спочатку. Ци довго tota лічба была – не знатя. Кед знадвору пришов Михал, то настала його колейка. Отимав тіж таку саму кару, як і Ваньо, но му обышло-ся легше, бо дякови ся поламав прут, а другого він не мав.

За кривду, котру заподіяв дяк, Ваньо з Михалом постановили ся му пімстити. Дяк не провадив великой газдівки, бо быв самотній, мав лем єдну козу і пару кур. Козу припинав коло ріки. Якоси в неділю, кед дяк пішов на службу до церкви, Ваньо з Михалом козу одвязали і разом з припоном одпровадили аж на другій конец села. При тім позбирали вшыткы яйця, які лем были в курнику. Но а дяк николи не оминав корчмы, то по одправі в церкві зашов закропити свою праведну душу. Вернув-ся домів юж добре упитим. Надвечер, як ся преспав, то спомнув о козі, но козы на выгоні не застав. I ту му нараз до головы пришло, же козу вкрали цигане-оласкы. Дяка вхопив великий розпач, він літав по выгоні і лементував на ціле село. Лементував бы до рана, але його йойчаня почула коза, познала дяків голос і ся одозвала. Як лем він пришов до кози і хватив-ся за припін, то коза дала такого дьору, же дяк, якій ішчы цылковито не одишов од палюнки, хпав, но припону з рук не выпустив, зобрав вшытку свою міц і став на ноги. Сыміху было на ціле село, бо коза провадила дяка домів, котрий ледво чалапав по выгоні за козом, яку давно треба было выдоїти.

На другій ден было выяснено, хто зробив таку выставу. Кара для Ваня і Михала была все єдна – заганяти розум до голови през дупу. Михал быв хытрусом і втюк на під, де ся скловав в сыні і пресыдив кару. З Ваньом было інакше. Він потрафив в обыйми помедже коліна до няня. Няньо тиж добре знали-ся на арихметици і паском, вытягненим з гацыів, провадили вышколіня по місци, одкаль роснут ноги. Того разу не треба было нести лічбу, бо зицьрка тревала недовго. Ваньо од болю обертаў гузицьом в обидві строни, а няньо не могли махати єдном руком, а другом тримати гацыі. Они му раз

по-раз спадали і виставляли напоказ його гординю. Няньо дали си спокій. Ваньо дякував Богу, же скіньчыли-ся його муки, і кляв дяка: жебы го ломота скрутила, жебы достав червінкы, жебы го духавиця задусила. Правду люде повідають: «Наука не може ся обйтити без бука».

ВАКАЦІІ З КОЗАМИ

Пришло літо, а разом з ним і вакації. Ваньо з тяжком бідом скіньчыв першу клясу. З тяжком, бо дяк фурт ся збыткував над ним за трафунок з козом. Але Ваньо не быв глуптаком і добрі знав, же все так не буде. Прото не брав сой того до головы. І так ся стало. Ваньо почав на вакаціях пасти козы, а дяк гмер і пішов просити съватого Петра, жебы го пустив до Раю. Не знатя, што помогло забрати-ся дякови зо сего съвіту, пи старіст, ци Ваньови жыченя. Певні і перше, і друге.

Тераз Ваньови належало зас мордувати-ся з козами. Мысьлів си: за што на него така кара з тыма шутыма. В школі дяк го мордував за козу, а ту зас маш козы. Але то быв розказ няня і інакше не могло быти. Того разу Ваньо долучыў-ся пасти козы до старших козярів, конярів а волярів, де змушений быв заприсягти-ся сповняти вшытки розказы більшаків – навертати быдло, зберати патича і класти оген, робити іншы услуги. Поза тым, мав ішчы вложыгти даку пайку назагал «до бanyaка». Ваньо принюс дуган, якій покус, вкрадцы, «выпожычав» в діда Митра.

Пастухове тіж провадили ружны ігриска, помедже котрых найвеце ужыванима было обраня «круля». То было правдиве ошуканьство для младых пастухів. Жебы сыісти на крулевскі трон, провадили-ся змагы медже нима: хто скорше долетит а сяде на тот «трон». Звіклі младий пастух завсіди выпереджуваў більшака, бо тот наомысьні выставав, жебы младший прилітував першим... Так ся стало і з Ваньом, якій випередив старшого до «трону». Тым троном слугував пастух, якій сыйдив в кіньци выгону і помедже ногами в него лежало рідке коровяче гівно, прикрыте зверху лепухом. І кед Ваньо сыйдав, то пастух скоро прибераў лепух і тот осыідлав «трон» – гівно. Зато одразу ставав «крульом», як такій, што склав іспіт, достойний а пошануваний козяр, і зостав замельдуваний до гурмы пастухів.

РОВЕРУВАННЯ ВНУКА ВАНЯ, АБО ТАК ТИ ТРЕБА, СТАРА ТОРБО!

Поза тым, Ваньо мав ішчы велькій інтерес, жебы навчыти-ся ізды (не на козы!) на ровері. Но жебы іздити на ровері, треба было мати насамперед ровер і спортовий пляц. Ваньо вшытко тога мав. Для пляцу выбрав сой обору, а ровер мали уйко Штефан, на якому іздили до роботи на тартак. А охоты му не бракувало. В неділю ровер быв все вільний, то Ваньо брав го і волочыв по оборі. Обора была спадиста, то він ставав на єдно педало, бо так му было вигідно, і гыцкаючы-ся спушчав по оборі, а в кіньци сходив. Кед ізда на педалі юж ся в нормувала, то Ваньо прешов до ізди на ровері, як ся належыт. Ту му в нагоді став велькій камін, што лежав коло ясеня. Ліпшого приспособління му і не треба было. Ваньо виліз на камін, сыв на сыйдло і ся одопхав. І ту ся стало тога, што мало ся stati. Ваньо зробив велькій блуд. Сыйдло было му зависоке і він ледво доставав ногами до педалів, так же загальмувати не годен быв. Ним водило по цылій оборі, то наліво, то направо, а тым часом ровер набрав обертів і Ваньо не зчув-ся як влетів до стайні, з розгону бухнув до бабы Нацьки, яка сыйдila на стільчику і доіла корову. Баба бзікнула-ся zo стільчика до калабані з гноівком. Ваньо оминув бабу і полетів ішчы дале, аж до кута і зробив приземління в курячім гнізді, де сыйдila квока на яйцях. Баба Нацка рабчы вылізла з гноівки, обабрана з голови до ніг. Она не знала, што ся стало і што то за якыса нечыста сила влетіла до стайні. Зо страху ій одняло гвар. але кед вздріла ровер а Ваня, котрий выліз з гнізда, вымашчений яйцями і обліплений пюрками як тот Гіндус, то ей в момент прорвало. Она наробыла такого вгрявку, же ся позлітали вшытки сусыде. Они, як звиділи бабу Нацьку, обабрану до непознання в подобі дябла, якому лем бракувало рогів і котрий, заміст тройчака, з цыпом в руках заганяв наоколо хыж «гіндуса» Ваня до пекла, то зо съміху мало сой не понадрывали бріхы. Дідо Митро тиж выскочыв з хыжы на tot гармидер, а кед звидів бабу Нацьку, яка шалено, кобы ій пюрко в пырдель вставили, літала за внуком Ваньом, то радости му не было меж. Він сой ляпкав руками по колінах і приповідав: «Так ти треба, стара торбо, так ти треба, будеш знати, як мі на старости літ

надокучати!» Тым часом баба набрала таких шалених обертів, жебы дігнати «гіндуса», же юж не годна была ся стримати. На третьому крузы доокола хыжы, баба ішчы ся спромогла повісти дідови, жебы стулив пыск, а зашпортала-ся в свому довгому кабаті і кыцнула-ся. Тым ся скорыстрав внук – «гіндус», якій нияк не хтів до пекла, в тій же минуті нашов свое спасыня на грушцы. Бо добрі памятав бабину кривулю: з цыпом не хтів мати інтересу. Мав ляк, бо нераз видів, як ним обертали в боіску снопы, то з грушкы не мысьлів зыйти аж до того часу, покля баба Нацка не заспокоіт-ся. Але дідо Митро мав інакшы мысли. Як глава родини, дав розказ Ваньови зыйти з грушкы, прити до згоди і порозуміння з бабом Нацком. А тот прикрий трафунок забыти. Квоку зарубали на росіл, натоміст посадили другу. На тому – конец. Но дідо Митро ішчы цылій тыжден ходив по оборі і заєдно мимрив си попід ніс: «Так ти треба, стара торбо...»

МИЛА БЕСІДА ВНУКА З ДІДОМ

Якоси зъвідує-ся внук діда:

– Діду, то правда, што люде повідают, же як сте бывли млади, то выкрали нашу бабу Нацку, бо не хтіли за вас oddавати, зато же мали сте мало ґрунту?

Така бесыда з цекавим внуком барз милувала дідову душу і они з охотом з ним гварили. Так было і того разу. Дідо од задовоління потерли сой руки, приняли поставу австріяцкого вояка (хоц ним николи не бывли), підкрутили баюсы, запалили файку і пак повіли:

– Так і лем, так, а не інакше. Бо што-м задумав, то так ём і робив!

– Діду, а баба што нато?

– Баба, як баба, она не бывла глупом. не перечыла. А кед ей нюс, разом з перинами, то съїдила спокійнісіцько і тихіцько штоси съпівала.

– Діду, а баба не годни бывли іти напіше?

– Чом не годна, годна, але она забыла капцы.

– Діду, а што съпівали баба?

– Што съпівала — не знам, бо мі за перинами не бывло чути.

А баба съпівала дідови таку, съпіванку:

Небораку, ты, мій небораку,
фурманка тота мі до смаку.

А як бы мя попросив трошки,
то і сама пішла бы-м пішки.

Але милий, як єс такій глупий,
то нес мя аж до халупи.

Дідо не міг чути, што баба си съпіват: йому было не до того, він мав свій клопіт, чым скоріше доставити бабу до хыжы. А кед юж прешли потік, одкаль было видно дідову хыжу, то съіли вытхнути. Баба были так собі нівроку, того дідо стратили міц, з чела ім цяпкало, были мокры, як тот кін, што цылій ден в лісі тягав кльоци. Бабі зато – нич, она лем вздріла дідову хыжу, то кобы зробити дідови хоц даякє полегшыня, вхопила перини і як на крылах полетіла, лем за ньом ся пяты заблишчали.

Кед дідо пришли домів, то вечеря была юж готова, баба горізнач лежала в постелі на перинах, сой съпівала і пальчыком кывала:

Ход до мяя, мій премиiliй газдо, бо ты ся наробив барз тяжко.

Тото наше гнескы газдуваня, напевні, буде аж до раня...

Діда два разы не треба было просити, він – слухняний, то чом было не послухати бабу. В хыжі на вікы-вічні настали райски дни. З того часу першеньством завладіла баба (она так сой думала), але то было не так. бо як знано, споконвіку в газдивці ци родині головом быв tot, who nosiv сподні, a не кабат.

На тому мила бесыіда діда з внуком Ваньом ішчы ся не скінчыла. Неодовзыі внук зас ся ззвідав діда Митра:

– Діду, люде повідают, же, як сте втікали з каваліркы през гору з другого села, то з ляку стратили оба керпцы і глядали іх без штыри дни, а нашли в кряках лем єдного, а другого напевні забрала вода до Вислока?

Дідо нараз шурнули з лавкы як опарений, бо такого свиньства не сподівали-ся од внука. Од такого презента они вытрішчыли очы, побіліли як съціна, а баюсы затрясли-ся ім так, якбы під носом натерли хріном і стратили гвар. А кед ся оговтали, то выдусили зо ся:

– Стуль пыск, гунцвоте, не ход по селі і не слухай ріжны глупоты. I не пхай свого шмаркатого носа, де тя не просят.

Ту дідо зробили краткій препочынок і по минуті повіли:

– По-перше, то мня заздросники обгваряют, а по-друге, я не втікав, а лем Феця здоганяв!

На даякій час внук стулив ғамбу і притих, бо ішчы діда таким не видів. Але так довго не могло быти, бо його цекавіст брала верх. Він не вытримав і зас ся зъвідав діда:

– А ци, сте здогнали Феця?

То юж было занадто! Дідо ся поімали за груди, бо мало не достали атак серця, шмарили крисаньом об землю, дупнули ногом так, же з керпця вискочыв велькій палец. Ногы ім ся підкосили, так же мусыіли сісти на лавку, і голосом, якій не обіцяў нич доброго, повіли:

– Дай мі спокій, гівняре, дай мі ішчы і хоц кус пожыти на сему сьвіті, ід одталь, лайдаку, і не плянч-ся мі під ногами, бо тя прасну, же лем ся кыцнеш.

Од того часу дідо ся остерігали бесыідувати з внуком, бо ся бояли, кобы цекавий внук зас ся дашто не зъвідав про прейшли часы і не підсунув даякє свинство. «І в кого тот урвитель ся такій удав?» – помысьляв дідо. І пойняв, же хыбаль лем на него, але в тому не хтівся признати, бо добрі знов, же його душа была не така юж безгрішна. Ліпше было не ризикувати і на даякій час лишыти бесыіды з надто цекавым внуком. А як было дале, то з часом даст ся чути.

ДІДОВЫ КАЗАНЯ ДЛЯ ВНУКА ВАНЯ

Прешло пару ден по тій бесыіді Ваня з дідом о керпцях. Но Ваньо, жебы го не злостити, оминав з ним спотканя і не показувався му на очы, бо мав ляк, кобы го дідо не праснув. Але так не могло быти довго, бо дідо тіж мав знадобу в стосунках з внуком, то неодвозыі они пришли до порозуміння і згоды. Дідо, як і пред тым, оповідав внукові о своім жытю, про парібоцки млади часы, про вандры по чуджых селах і ружни гісторіі, трафункы аоказіі. То были його одвидины минувшчыны, яком він ся барз паношыв. Свої оповідкы, якых было доста, дідо мав занотувани в голові, то час од часу зужывав в бесыіді з Ваньом.

З дідової жытъевой практики і преконаня, парікові парібчыты мож зачынати в сымнадцет-осемнадцет літ. Котрому під носом высохли шмарклі і роснут баюсы, якій зараблят юж гроши, твердо стоіт на ногах і міцно ся чує в споднях. Поза тым молодий парібок ма быти елегантним, выхованым, гонорово ся носити і никого не кривдзіти. Бо парікуваня (іначе – кавалерка) то ёст така баба, од якой не мож предвидіти розвитя інтересу. На зasadі тых высьлідів дідо Митро мав свої спрактикувани застережыння: несповна кажда кавалерка не обходит-ся без біткы! То молодому парікови тра мати позір і не глядати ниякой предиркы. На кавалерку не вартат іти в съваточнім убраню, бо як зайде до біткы, то могут го потрапати. Не носити краваткы і довги влосы, бо они дают превагу неприятелям, котры ся могут тым схіснувати і тягати за чубрину ци краватку. Не ужывати пред кавалерком алькоґолю, бо він нич не поможе, а буде лем шпетив. Мати колегу, на якою мож ся покласти в неодкладній знадобі. Бітку витримати до кіньца і стояти на тому же: «усрам-ся, а не дам-ся!» (як мувіjom поляци), а кед юж не до вытрыманя, то на то ёст ішчы ёден выхід: повісти магічне слово «зний ня!» і показати дупу, а для векшого вражіння, мож навет здойміти сподні. І лем товды дати вільніст ногам – барз помогат. Спрактикувано давно парібкамі на власній скорі.

Сушче значыння в кавалерских зальотах ма обходжыння парібка з дівчатискамі. Їх треба шанувати, а не робіти ім нич злого. В стосунках з німа поводіти-ся гречно, до любости заохочувати іх през бомбоны, а не пхати брудни руки до пазухы. Знано, же парібкы мают вельке жаданя до бабской особы, то іх барз влече зазрити дівчатиску під кабат і помацьти, бо там, они думают, дябел мюдом насмарував ногы. Тото в жаднім разы не мож робіти, бо на парібка чекат покута отримати в пыск! Ліпше дочекати-ся того часу, кед дівочка сама даст позвоління запознати свої звабы.

Дідо Митро, oprіч повыже реченого, мав тих оповідок доста, но внукови оповідав лем того, што му пасувало. А інакше не могло быти, бо Ваньо не доріс до того, жебы го школіти юж до кавалерских інтересів. Але час летів, но і Ваньо не стояв на місци. Хоц під носом му ішчы нич не выросло, але він мав жаданя до кавалерских справ. Дідовы оповідкы, поучаня такой зробили свою справу. Они збудили

в души Ваня велькій захват до спознання тых непознаних ішчы тайнств кавалеркы.

Ваньо на гвалт выношуваў пляни, до якіх прилучыў свого выпробуваного колегу Михала. Они разом зробили конечно опрацюваня свайго геніяльного пляну ведлуг кавалеркы.

КАВАЛЕРКА ПО-ЛЕМКІВСКИ

«Ваню не ход на кавалерку, бо прецыж тобі..», а зрештом о тім буде мова дале. Хоц під носом ішчы булькы, а в голові юж таньцюлькы. Так было з двома парібками Ваньом і Михалом, якім під носом посходила ішчы лем росада, з якой даколи мали выrostи баюсы. Та і парібскій «маєток» до певного часу потребував роснути. Але они на то не позорували, бо в іх жылах текла млада горяча крев, яка не давала ім спокою і они як найскорше хтіли познати тото незнане, жадане парібске жыття.

Кавалерка, кавалерка, што она лем не робит з младима парібками: крев бушує, сердце в грудях бье-ся, душа съпіват і злітат на самий вершок, одкаль видно мили сердцю Бескыди, премилений Лемківскій край.

Ваньо а Михал, як лем ся скіньчыла Петрівка, в неділю пополудни рушыли в друге село на забаву. Іх радости не было краю і они ся незчули, як ся оказали на верху в кряках, коло бука, одкаль добры было видно выгін, де юж зачынала-ся забава. Абы піднести парібскій запал, то Ваньо з Михалом выпили сой «кус» палінки, обкурили-ся дзигарями, жебы од них пахло хлопом. Палінку і дзигари они виміняли в Жыда за яйца, які зобрали од сусьїдской куры, што ся несла в коприві за стайњом. Палінку хлептали по-колейцы, а кед на прекуску забракло ім яец, то обышли-ся дзигарями. А так, як Михал быв кус тукший, то остаткы палінки так сой потягнув, же му аж око ся залупило. Нараз съвіт став такій прихыльний і милив (палінка свое зробила!), то Ваньо з Михалом зо дзигарями в зубах, безгранично щесливи, рушыли на выгін, де забава ішла повним ходом.

Ваньо одразу, як і ся належит парібкови, підішов до музиків, замельдував-ся і засьпівав:

«Як я вийду на Кычерау і кед я сой гівкну,
єдно дівча несе періг, а друге – згорівку».

Нараз Ваньове съпіваня втихло, бо якиси парібок стулив му пыск так, же му аж пенкла гамба, і зо съміхом повів:

– Та де ся ту взяв такій ярий когут? Ід, хлопче, домів, сяд сой на пецу і си съпівай, тівко до тя влізе!

Ваньо быв з тых парібків, што знали собі цыіну, то одповів, же зна ішчы таку съпіванку:

«Як ём быв маціцькій, на пецу ся бавив,
дівча мало вірий пупец, то я го направив!»

Такого зуфальства парібок не міг втерпіти, то праснув Ваньови помедже очы, же му ся змеркло.

Тым часом, як Ваньо своє юж одсьпівав, Михал мав свій інтерес. Михал добрі ся знат на боксуваню головом до бріха, а выпита палінка так збурила му крев, же він лем глядав зачепки. Насамперед бухнув головом до бріха парібкови, котрий му заваджав на дорозы. Але парібок тіж знат-ся на боксуваню, то поімав Михала за чубрину і гаратнув му в ухо так, же Михал прикучнув а ішчы в добавку повів му:

– Одкаль ту ся взяв такій шутій баран?

Што, што, а барана і тым паче шутого, Михал не міг знести, то зробив другу пробу головом до бріха, за што получыв в друге ухо. І ту нараз до Михала такой дошло, же з того боксуваня нич доброго не выйде, то, жебы не стратити парібского гонору, рявкнув:

– Зний ня в гузицю!..

Парібок не дав му скіньчыти і вгатив му ногом в тото місце, о якім Михал так шчыро молив. Михал, як тот молодий быцьок, якого першыраз выпустили на обору, кыцнув-ся догоры і як куля вылетів на дорогу, неочекувані надыбав коровяче гівно і бздикнуўся горізнач.

Ваньови на тот час юж ся розвидніло, то він рюк:

– Михале, вставай і втіч!

А Михал му на то:

– Та як буду втікав, кед лежу?

Нараз палінка, яка тримала парібскій запал, деси ся поділа і они раптовні ся розлетіли в ружни бокы, кобы до них Перун стрілив. Як ся оказали на верху, коло бука, юж не памятали, бо ішчы не пришли до тями. Михал тяжко дыхав, ногы в колінах ся му термосили, а в ухах гырміла погребальна мельодия. Він стояв з розчеперенима ногамы і з ляком позерав на біли бачмагы і кошелю, на свою гузицу, котры зазнали такой срамотной наругты. Съваточны бачмагы і кошеля, якы му справили на Великоден, были не до познаня, бо на дорозы Михал позберав вшытко, што лем там лежало. Але тішыло Михала того, же його парібскій «маєток» оминула велька біда, до якой было юж не так далеко.

Ванів зарібок виглядав тіж судо. З пуду достав шчыкавкы, на чеі помедже очами выскочыла велька бозуля, а гамба му спухла так, же не годен быў бесыдувати. Він кучав, то зас вставав, ходив наоколо бука і штоси глядав. А кед нашов огарок і хтів го запалити, то з тогонич не вышло: руки му термосило, патичкы ся ламали, а гамба не годна была тримати огарок. Наконец, як пришли до тями, то зышли з верху до потічка, жебы привести-ся до ладу. Найвеце было заголобы з Михаловым убраньем, на яке він позберав вшытко коровяче гівно, а полосканя водомнич не давало. Не давалонич і Ваньове накладаня мокрой хусточки на парібски одзнакы, зароблени съпівом. Домів вертали, як юж ся добры змеркло. Они не хтіли, жебы дахто видів іх кавалёрски здобиткы. Што было з нима, кед вернули домів, мож лем ся здогадати.

Ваньова мамічка, як вздріла сына, то руками хватила-ся за голову і ляментувала на цыілу хыгжу:

— Йой, йой, якій ты, Ваню, ішчы глупий! Сыід дома і не ход на туту кавалерку, бо, преціж, тобі ішчы пуциня не выросло!

Ваньо старший — отец, мав замір тіж вложыти свое «слово», але дідо не дав позвоління.

Ваньо з Михалом съідили дома, на люде ся не показували, бо гоіли своі бозулі. Михал, абы скорше посходили синякы, на уха накладав цебулю. Порадив тово і Ваньови, але така рецепта йому не підышла, бо цебуля выпідала му очы і він дав сой спокій. А Михалові лічыня цебульом такой помогло, бо уха гранатови, а тераз стали жовто-гранатови. З бачмагами заморокы было доста: іх тра было

мачати, райбувати і білити на соньци. Але Михал быв затятий, то за місяц такої добив-ся свого. А дале подумав: пошто му біле убраня? Того чомси покрасив на зелено.

Одходили од той забавы Ваньо з Михалом довго і занудно. А ци зробили они высылд зо свойой кавалеркы? Зробили, бо в тому іх барз поратували родиче.

АНАТОМІЯ ЧЛОВЕКА

Пані а панове! Чловек - то єст така жывніст, яка ма в голові тяму, а даколи, як выйняток, і не ма. Про разум колиси было написано знаним Ваньом Котляревскім таке: «Всякому городу нрав і права, всякий імеет свой ум голова...» Город, нрав і права не будеме брати на позір, а возмеме лем «ум», якого не раз дакому бракує. Приміром, кед чловека заляти згорівком, то він одразу тратит разум і стає як не тумаком, то свіньом або скотом... А, як знано, же скот єст жывина, то николи не тра кривдити і жывину, і пияків, бо они з ёдной родины. Про то, же чловек ма походжыня од жывини, якій імено – мавпа, оповідав давно якысий хлоп – Дарвін. Ішчы про тото тиж зробив писовню гнешній «прохфесор», але не знаний, на імено-Помішаний, на назвисько-псевдо, брехливий Псиско, якій і представлят на разсуд публікы своі безцынни нотуваня о чловеку. Застережыня: чколярям туту писовню до науки брати заказано!

Бесьіду зачнеме з головы. Каждый чловек, як і кура, тиж ма карк, кадобец, кенрюх..., і голову. Тераз, докладні, про голову. Голова – то багажня, в якій і на якій нашли криівку ружни органы чловека. Даная голова ішчы для того (опріч тями, про яку юж реклі), кобы носити на ній крисаню, жебы росло на ній волося, прецыіж не рости му на долоні, жебы мали де кватиравати гниды і уши. Зауважыме, же не каждый чловек ма на голові волося. Тот, што ма, тот-кучеряк, а котрий не ма, то – лысак. А як не ма волося, то і не ма нияких проблем з гнидами і ушама, но зато ма дополніння до цыллюваня, якє барз любує жіноцтво.

В голові человека єст ішчы такій орган як мозок. Мозок- то єст на густо зварена овсяна замішка, по якій вздовж і піперек порайзував культиватор. Мозок посыдат вельми великий пост в голові человека. Він ма бюрко, до якого надходять мельдунок од шыткых органів і дає ім преписи і розкази. Непідлеглий мозку лем єден орган, але про него буде мова дале.

До голови з боків сут припасувани «льокатори-слухавкы», то чуджынське слово, а по нашему – уха. Они хоц і меншы од ослячых, але тиж зато добрі чуют, а як не чуют, то выдумают і одразу почуте прекажут свому колегові, власні – языку. Найбарже знадобу в ухах мают бабы-пльоткаркы і ученикы в школі. Першы – жебы пушчати пльоткы, а другы – жебы научытель мав што тарпати за непослух. На уха ішчы хлопы бабам, а бабы хлопам, час од часу вішают ризанку.

Каждый человек, oprіч гвареного, на голові ішчы ма такы «внутрености» (не наше слово!): ніс, очы, пыск, зубы, язык і гамбу. Панове! То єст така гурма причандаля, без якых человеку не мож ся обыйти.

Осередком головы человека єст ніс. То орган, якому належыт ріжнити запахы і чынити выясньніня, де і чым заносит, ци пахне. Ніс ма такы званя: носяра, нахаль, шнобель. Нима обдарувани хлопы і парібкы, они мают чогоси великой попыт в бабства, найбарже в дівок-одданиц. Але тоты очекуваня dakoli сут омылковы і не мают підтвердження. Oprіch юж гвареного, ніс ма і ганч, він ма звычку пхати-ся, де го не просят, то зато повідают: «Не пхай носа до чужого проса, бо в чужім просі бют по носы!».

Медже носом на голові в человека сут органы зору, без якых человек не годен ся обыйти. Нависко того органу – очы. А для повной ясности іх ішчы прозывают – башкы, очыска, сълепакы. Очы мают ружни інтересы: позерати за выдимими органами, які человек, ма тримати лад і мельдувати о тым мозок. Они працают шістнадцет годин на добу, а dakoli – цылодобово. Бывают очы ружних барв – кары, попелясти, чорни очка і навет зелени. Сут ішчы очы плаксивы – плаксы, якым слезы цяпкают од смутку і радости, навет од цебулі. Ішчы бывают в человека і такы: же праве око взерат до лівой кышены, а ліве око-до правой, то іх называют – віры. Не гріх зауважыти, же

дівки очками пушчают парубкам ружни «чортики», «бісики», а навет мамуну, жебы завлечы іх до любости.

Тераз прейдеме до языка. Язык по-латині – «помело». Чом помело? А того, же жіноцтво даколи в бесыдах, а найвеце в предирках, ним так обернат, же неє спасу. Приміром, за куры ци козы, які зробили потрави в загродці або кед муж приходить домів з корчмы. Такы языки ішчы называють без костомах і довгастима, в хлопів языки – «з костомахами». Але то не заваджат ім в парляменті провадити політикальство і баламутити нарід. Но, якбы там не было, але го найліпше тримати за зубами!

Ідеме дале до зубів і пыска, якы тиж нашли притулок в голові. Зачнеме зо зубів. Зубы, зубыска, клевакы, – то сут такы жорна, якы спосібни змолоти, што ім лем не влетит до пыска. Не брыдят-ся они і кобас, і вудженины. Опріч того, они мають ріжны призначыня. Парібкам клевакы служат вельком броньом в битці, а кед юж неє снагы махати пястуками, то мож зужыти клевакы. А стосовно жіноцтва, то бабам мяса не ужывати, абы ім часом не зашпетило. Раіме істи карпелі, што печени в попелі, ріжни шалати, мож ужывати і квашени огуркы, але лем товды, кед приходить велькій апетит.

Пыск, гамба – то ест орган, якым людніст спілкує-ся медже собом. Його призначыня – істи і гварити, але заваруй, Боже, тото робити разом, бо мож одкусити язык. Ма пыск ішчы такі дві «вареницы» – то (по-латині) гамбы, они служат жіноцтву, жебы в склепі не залежувала-ся шмінка і для цыллюваня при велькій любости дівкам – відданицям, но і што немаловажне, бабам – для предиркы, без якой они не годни ся обыйти. А хлопам, парібкам, жебы мали чым тримати дзигары і отрызати-ся од баб. Пыск тра тримати завше стуленим, жебы не влетіла муха!

Ма чловек ішчы такій орган як карк, то ест таке «сыдало-вішак», на якому сідит голова, а ішчы парібки завязуют краватку і вішаються залюблени панни. Не мож, жебы не дати престорогу! Панове і пані, карк хоц раз на рік треба мыти! В середині карка находит-ся така «внутренност» як гарло, то барз субтельний орган, з якым тісно сут повязани ногы. Приміром, кед змачати ногы, то болит гарло, а як змачати гарло (палінком), то болят в чловека так ногы, же він не годен на них встояти.

А тераз побесыдуєме о кадобец, по-латині – тулуб. Кадобец- то такій скоряний міх, напханий костяком і ріжними «внутренностями». До кадубця припасувани сут карк, руки і ноги. Опіч них, в кадубци, одразу нижче карку, находит-ся грудна клітка. Чом «грудна»? Бо на ній находит-ся цицьки а клітка, бо там мешкают серце і легки. Остережыня: в клітцы і руба заказано ховати пацята і ружний дріб!

Повише пупця, з лівої строни чловек ма серце. Серце – то такій мотор, мож повісти і така помпа, яка помпує крев. Крев (бючка), котра іде од серця по артеріях, ма назвиско «артилерийска», а яка іде венами до легких, называют-ся «віденська». Серце в чловека працує безперестанні, оно не ма ани вакаций, ани урльопу. Одразу повіме, же дівочки, котры залюблени до купы парибків, а жены, які люблят чуджых хлопів, мают вельки серця, котры ім ся выперают з груды. А парібкы і хлопы, котры лышают своїх жен, серця гет не мают. То, як видиме, же серце неабияку ролю ма в жытю чловека і в коханю. Про него і осьпівано, і описано. Приміром: «Любко моя, серце мое, дай мі гамбусы!». Парібкы, які залюблени до дівочок, в своїх зальотах, кобы добыти-ся любости од фраірок, шушкают ім до уха: «Моя кыцю, мое сердушко». І наостанок: серце – то єст барз чулий орган: оно в радости так ся трепле, же мало не выскочыт з груды, а як в грызоти, то плаче вкупі з очамы.

Як юж знаме, же воєдно зо серцьом в клітцы, в якій заказано ховати і вести розплоджыня голубів а кролів, мешкают легки. Вы ся можете зъвідати: а чом «легки»? Бо, якбы они были тяжкы, то хпали бы в таз (клубы), якій находит-ся поніже і в якім тиж заказано полокати начыня і онучы.

Осередком чловека єст пупец. То, панове а пані, найбридший орган якого, мый ци не мый, з мыдлом ци без, но він такой чорніе на брисы.

Перейдеме до бріха. Бріх- то така комора, в якій мешкат жолудок і ружний шмелъц. Бріх ішчы называют потульно – черево, бебех, бришыско. Они бывают в чловека велькы і невелькы. Бабы, кед в тяжы мают велькій бріх (то ім сам Пан-Біг помогат!), а хто хлопам дає велькы бришыска – не знатя. Вы можете сой выобразити – іде, не іде, а човгат ногами хлоп, якому лем за штырдесъят і якій дыхтит як ковалській міх. А в того хлопа в споднях отворени «царски врата», де мож задармо звидіти хлопскій клейнод. А кед хлопови зробити зауважыня, то він

конче одповіст: « То привитайте го, бо я юж три роки, як го не виđжу.» Отож, з бріхами будеме кіньчати, а наостанок хлопів барз молю: варуйте-ся такых бріхів. Но і баб тримайте в пошанунку і не робте ім збыткы. Ішчы єдно: кобасу ужывати бабам мож лем раз на девят місяців... Препрашам поважных панн! Ту ся стала прикра омылка, то прошу жіноцтво не грызти-ся, бо під великом давлінням зденеруваних хлопів, «прохфесор» вымушений быв пресмотрити своі тверджыння. Кобасу тераз бабству мож ужывати не лем товды, кед мают великий апетит, а і навет кєди сут запрошени на гостину хлопами.

Над пупцьом в брісы і находит-ся така «внутренност», як кенрюх, альбо мацьок. Кенрюх – то фабрика преробки вшыткого того, што пысок назберат за ден. Готовий выріб кенрюх транспортує по рурах (кышках), якіх в брісы ест до фраса, на мытну стацію, імено якой – дупа. Надале стацію будеме называть «сыдниця». Ту выріб мусит пройти превірку і отримати візу, але о тым буде дале. Тераз про сыдницю.

Сыдница, то конче знадобний чловеку орган, якым съдают, през якій заганяют.., і якій на показ выставляют. А тераз о тым докладні. Же на ню съдают, то і бортаку пойнятно, а заганяют, то лем розум до голови за непослух. А выставляют на показ тоту «панну» в конечній знадобі: парібкы, кед доходит до биткы і нее юж міци махати пястуками, то мож парібку повісти лем єдно магічне слово: «Зний ня», і выставити сыдницю і дати дьору. Барз помагат! Як не вірите, то превірте. Не мож, жебы не спомнуги і бабство. Они тиж в своїх бревериях за меджу, куру ци паця, кед нее юж снагы провадити предирку языком, то іде в напад тяжка «артилерия» – дві люфы. Они в єдночасы тиж верешчат: «Зний ня!», закачують подолкы, а як конче тра, то і зовлікают будікы і выставляют на показ свої сыдниці (то для векшого вражіння). Зауважыме і зробиме застережыння, же за таким представлінням барз полюют знимкаре, які записуют тото на якиси «відік», высилают в якійсий «інтернет» і товды на ту оказью буде ся призерав нарід сьвіту, навет Нигеры. А жебы того ся не стало, то варуйте-ся, бабонькы, і не выставляйте свої звабы на обзорины.

Пані а панове, ідеме дале! Зосподу в чловека, до задници вштурени два ходакы на імено – ногы. Бывают ногы ріжних гатунків. В хлопства: ножыска, лабы, рівни і шабльоподибны. В бабства: нозы,

ноженькы, горцеподибы, фляшкоподибы і як ножкы в рояля (полатині). Мают ногы ружны призначыня: ходити, втікати, лазыти і гуляти. Они могут запровадзіти человека там, где навет фрас на колічках не іздзіт. Знадобни і для того, жебы ся дерти по драбіні на черешню, а позатым падати і ламати руки альбо ребра. Мож і ненароком наступати на граблі. Парібкам они конче знадобни, жебы давати дьору з кавалеркы, но а Цигану, кед тра втікати од кражы. Циган, котрий втюк од кражы і лігат спати, то кладе ногы на заголовок, а голову на поруч, жебы ліпше напред думала, занім міти на злодійство.

Ма чловек ішчы такій струмент як руки. Без рук, як і без ніг, чловек не годен ся обыйти. Они дают чловеку прожыць і іх тра шанувати. Бывают руки довгі і курты, працьовиты і ледачы, тото юж залежыт од самого чловека. Парібкам і дівкам знадобни руки для притисканя і стисканя. Але зауважыме, же при такім ділі, парібок, котрий нахабні пре руку там, где го не просят, в моменті од дівкы достае в گамбу. То парібкам радиме тримати руки при собі, а тот почын oddati дівкам, то будзе «О'кей» (чужынське слово). Про руки мож бесыідувати і бесыідувати, але тераз вернеме-ся ішчы раз до дупы.

Дупа ма такы псевдо: задница, гузица, риц і пырдель. Пані а панове, ту юж мож выбрати сой назвиско, котре вам підходит, якє вам до вподобы, і котре вам наручне. Але майте на увазы, же они вшыткы мают еден ганч,- од них даколи барз заносит. Мы береме сой пырдель, бо од него заносит не лем бздом, но і музыком. Жебы вас довго не мучыти, то пырдель ма таку дзюрку-дзюрокчу зо засувком. То і ёст найславніший орган чловека, котрий выпушчата вшыткы выробы кенрюха до помийной калабані. Він непідвладний мозку, він сам по собі, то і провадзіт вшытку політику в брісы. Дадаме, же з дзюрком рахуют-ся вшыткы органи чловека, они ій николи не перечат, бо кед ей зденервувати, то она в моменті перекрывае руры, навет і газову. Таку паскудъ робіт Украіні москальскій «Газпром», але не будеме переходзіти на політику... Отож, што мы мame? А мame пырдель зо засувком, котра ся закрывае і открыват, од котрой залежыт жыць чловека. Бо кед она ся закріє на глухо, то повідают: «Чловек гмер і дупу запер».

Ітак, пані а панове, будеме кіньчати нашу бесыіду, мож мы і дашто опустили, бо чловек ма видочни і не видочни органи, а кед они невидочни, то не будеме о них вспоминати.

Досьлідження робив «прохфесор», тераз юж знаний на імено-Помішаний, а на назвиско-старий Псиско.

ДОБРА ЗГОРІВКА

Летит Штефан горі селом, же му ся аж гацыі трясут. А ту го по дорозыі сперат кум Митро.

- Куме, почекайте хвильку, я штоси ся вас зьвідам.

- Та не мам часу!

- Йой, Вера-Боже, то довго не буде.

- Но як не довго, то юж ся зьвідуйте.

Митро ся поозерав наоколо і гварит:

- То ходте ближе, жебы дахто не почув.

- Та юж повідайте, – підийшов до Митра, і наставыв ухо. Митро так тихіцько, абы Штефан не почув, зьвідав-ся: «Де, куме, несете свою парадну гузицю?»

Штефан добрі не почув, того ся перепытав. Митро тераз юж голосно, же было чути на цыіле село, зьвідав-ся:

- Де куме, несете свою парадну гузицю?

Штефан од злости, же му гаіт час, одповів:

- Куме, знате што?

- Што, Штефане?

- А знийте ня в гузицю і, як вам до головы лізут ружни глупости і не мате што робити, то хоц бы сте заперли свою брамку в споднях, бо ваш тот не вельми великий маєток видно на цыіле село.

Кум Митро ся зогнув, призрив-ся, но з маєтком было вшытко до ладу, а як ся розогнув, то за Штефаном юж і сълід пропав. Нараз Митро подумав, же певні скривдив кума Штефана своіма ғецами, то тра буде го конче препросити.

В неділю, по одправі в церкві, Митро, жебы залатвити якоси тоты ғеци з кумом Штефаном, закликав го до корчмы. А так, як Митро быв

промотор той пиятики, то заказав карафку палінки, а Штефан, жебы не пасти задніх і не стратити гонор, тиж заказав карафку. Одразу бесы́да ім ішла охляло, а як шмарили по три, ци штыри погарики, то пішла жыво. Бесы́дували про вшытко і навет про політику, в якій не мали доброй тями. В тот час не забывали і про палінку. Наконец прешли з політики до газдівки. Кум Митро ся звідав Штефана, як ся веде му tota газдівка.

- Та дякувати Богу дост.., – але на тім слові Митро перебыв Штефана:

- Так-так, куме, жебы добрі газдувати, то тра на плечах голову мати, – і провадив дале,- бо преціж, куме, якбы сте в голові заміст мізків мали полову або ся вродили боцяном, то бы на мочарах жабы імали і не газдували. То, куме, выпиємо за того..., жебы не послідній..!

Штефан хтів заперечыти, але Митро (хоц го юж взяло) провадив дале: ...Або куме, як Вы бы ся вродили цапом, то Жыди бы вас юж давно зожерли, то давайте шмариме ішчы по ёдному за того... (Митро юж і сам не знатав зашто.) Ніт – ніт, Митре, за цапа не будеме пияти, а як хцете, то пийте сами, а выпиємо за то, хто не ма розуму, – най му Бог добавит, а хто ма – най го шануе!

- Так-так, Штефане, я тиж так думам, бо хто ма, то най си го тримат і ним ся не хвалит, а хто не ма, то най си пожычыт.

- Ніт-ніт, Митре, як го нее, то юж і не буде мав, не повідайте мі глупоти, і за гроши го не купиш.

На тому бесы́ду скіньчыли. Остаткы палінки выпив Штефан, бо Митро юж не годен быв. Як вышли з корчмы і поплянтали-ся домів, по дорозі Митро зас ся звідав Штефана, бо tota мысля не давала му спокою:

- Куме, повічте, а кед в сему році буде Великодня Пятниця?

- Mi ся здає куме, же в середу – одповів Штефан.

- Куме, Митре, а вы ішчы не хцете знати, ци буде сего року в пеклі остра зима?

- Повім одраз, же не знам, бо мі ішчы з небесного бюрка по телефону не мельдували. То прошу вас, Митре, дайте мі спокій з вашым глупима пытанями.

- Добрі, добрі, куме Штефане, то шмариме ішчы по ёдному.
- Та вы што, Митре, цылковито зглупіли, мы юж надворі.
- Надворі? То, Штефане, засыпівайме: «Ой, куме-куме, добра згорівка...» альбо « Пив ём паліночку і вино, і пиво.»

ПОМОГЛА СОКЫРА

В другу неділю кумове Митро і Штефан, зас споткали-ся в корчмі, купили сой палінкы, сыіли за столик і приступили до честуваня, а заєдно провадили бесыіду. Бесыідували они про вшытко таке-вшелиякє, што лем приходило ім до головы. А кед юж вышли з бесыіди, то прейшли до припоминаня своіх кавалерок в млады літа. І ту Штефан ззвідав-ся Митра:

- Куме, повічте мі, як то ся стало, же вы в ёдним році, премудрилися зробити весыіля, а по невчасі – крестны.

- То як юж так просите, Штефане, то я вам повім.

- Про райскé жыття Адама і Еви, вы сте чули і добрі знate. І про ябка тиж знate, і што было з ними дале тиж знate. А зо мном было тиж таке саме, лем не в райскім саду, а на пасовиску. В райскім саду. Ева в минуту спокусила Адама ябком, а я, куме, Анцю аж три рокы кормив лёгомінами і зрештом такой добыв-ся свого. То зато так ся і стало. А вы, куме Штефане, як Марисью зауздали?

- В тім ділі кантаря мі не тра было, обійшло-ся і без пасовиска і без лёгоміни. Спіткали-ся мы з Марисьом на вечірках і з того часу мы ся стрічали і зме ся полюбили, але тоты моі стрічы не обходилися без битки, в якій даколи я брав верх, а найбарже противники. То, куме, я час од часу ходив розмалюваний, як тот павун. Але я, як знate, Митре, затягій, то жебы выйти з того становиска, ходив до Марисы на другій конец села зо сокыром і грав ём варията. І знate, куме, же помогло, противники дали мі спокій, бо никто з них не хтів мати діло зо шаленим вариятом. Але ходити до Марисы на Нижній конец села зо сокыром, мі юж барз надокучыло, то в скорім часыі мы ся побрали.

- Куме Штефане, а кед вы з Марисьом, но тото... та вы знate, што я мам на мысли.

- Та знам, куме Митре, што вас цікавит, але я юж вам одповів:
«Як ми ся побрали...».

ЛЄГОМІНЫ

Кумове Митро і Штефан твердо ся тримали такого звичаю: в неділю, в полуднє завсіди робили візиту до корчми, А стосовно іх твердости, то одразу тра заобсерувати, же Штефан такий быв твердішим од Митра стосовно палінки, але то не заваджало ім робити спотканя, пияти палінку і провадити бесыіду. Так було і сего разу. Але нараз кум Митро притих і чогоси ся задумав. Штефан ся зъвідав : « Што з вами, куме? » По хвилі Митро, пред тым як одповісти, шмарив до ся погарик і рюк :

- Куме, пришла мі до головы така мысьля. Повічте мі, одкаль ся берут такы жены? Приміром, моя Анця, як ішчы дівувала, то не было ій рівних, то було міле красне дівча і до танцю, і до гецив, і до съпіву, смиренне а тихе. Тераз нашла на ню якыса мара, же мі юж з том старом пердом не до вытруманя. І знате, Штефане, што она тераз съпіват: « Та ты старий хрунью, та ты пияку, ід одталь, ту ся мі не пхай, стуль пыск і не показуй мі своі клевакы, бо маш іх і так безмаль! Насамконец, престан пияти палінку і ходити до корчмы. Од тих слів куме, мене шляк трафлят! Повічте, Штефане, што мам робити?

- Митре, не берте сой тото до головы ! Памятате, вы мі повідали, же за вашой кавалеркы, вы три рокы плекали Анцю лєгомінами, бо она іх барз любила, то зробте ій тото тераз. Як ідете домів з корчмы, купте лєгомін і што немало важне, конче сповніт свій мужескій долг, то мож хоц на минуту запрете ей пыск.

- Куме Штефане, не робте зо мня варията, та якы там лєгоміны, а тым паче мужескій долг. Та я юж не памятам, кед остатній раз обсерував тот райскій сад. Куме, я вам красыні дякую за раду, але з лєгомінами і долгом не буду ризыкував, бо мам ішчы пару зубів, то тра мі іх беречы. То Штефане, давайте ліпше выпиєме, бо на тамтім съвіті не будеме. На здоровля, куме Штефане!

- За здоровля, куме Митре!

А як обернули пару раз за здоровля, то Митрові зас до головы пришла мысль і він ся зувідав Штефана:

- Куме, а чом мы завше пиєме лем за здоровля, а чом, приміром, не за гроши.

- Бо за гроши мы з вами і так пиєме, Митре, а кед мі не вірите, то зувідайте-ся Мошка.

На другу неділю кумове зас споткали-ся в корчмі. І, як звичлі, палінку купували за гроши, а пили за здоровля і бесыдували. Невдовзі, як юж ся кус почестували, Митро зувідав-ся Штефана:

- Куме, а вам як іде жытя зо свойом Марисьом?

- Куме Митре, вы ліпше ся зувідайте, як Марисы іде зо мном?

Але я вам повім, дякувати Богу, абы не гірше.

- І што, Штефане, вы як приходите з корчмы домів, то она вамнич не гварит і не робит ниякой бучы.

- Чом не гварит, гварит і навет красьні дякує, то яка мож быти буча.

- Куме, не робте зо мя глуптака, бо такого не може быти. А як доправды так, то хоц повічте, за што Марися вам дякує?

- Дякує, Митре, за легоміны і лем легоміны. А вы, Митре, хыбаль забыли, як літали до Анці на спотканя з легомінами. Митро застановив-ся, пошкрябав-ся за ухом і зас ся зувідав:

- Куме, а тото як? Но тот мужескій долг?

- Стосовно долгу, Митре, то ту тра мати надособний підхід до такого субтельного діла. Так-так, куме, - ту Штефан юж вішав пияному Митру на уха ризанку і робив продовжиня бесыди. – Насамперед, Митре, даю Марись легоміны і покаль она іст, сповням мужескій долг, роблю тото два разы на тыжден, бо так книжка пише. Ішчы єдно, што не мало важне: не дай, Боже, в тот момент вышкірити зубы, бо одразу – фертик.

- А што куме, бівше не мож, лем два разы?

- Мож, Митре, але я ішчы лишам на потім, жебы-м мав на довше. То, куме, давайте выпиєме, жебы добрі нам жыло-ся і хтіло-ся, і могло-ся.

Кум Митро за «хтіло-ся і могло-ся» одказав-ся пияти, бо мав поважну причину, бо быв юж пияний. Розышли-ся кумове як звичлі, єден пияний і без легомін, другий – терезбий з легомінами для жены.

БІМБЕРОВИЙ ПРОМЫСЕЛ

Двом кумам-аматорям выпити, пришла до головы мыслья одкрытии власний нелегальний промысел бімберу. Жебы зробити задумане, они нашли місце, де мож было бы без прешкоды заниматися бімберовим інтересом. Кумове гадали-гадали і таке місце нашли.

Місце для гуральні они выбрали: то была глушына в лісі, гушчавына коло потічка. То было неабыяке выгідя: дырва на місци, вода під боком і, што немаловажне, певний сховок од людского ока. Но были і прешкоды. Нарядя до гуральні треба было доставляти до лісу тайно, а то была люзьна заглоба. Кумове і ту нашли слушне рішыня, они выдумали, же ходят до ліса по грибы, то для повніцького преконяня брали зо собом кошавкы. А нарядя до лісу доставляли змерком, а на місце – зрана.

І ото настав ден, якого они так чекали, ден урочистого одкрытия гуральні. Кумове не зчули-ся, як вказали-ся в лісі, серце од радости ім пукало, а душа съпівала хвалу о Вышніх. По іх порахунках запара мала быти юж готова до преробки на бімбер, бо была заквашена ішчы тиждень тому. Кумове до лісу ся не вказували, бо не хтіли-ся съвітити (то была іх омылка), а кед пришли, то застали таке видовиско: закваскы нич не было, но зато в діжы было повніцько нежывых лісовых пияків-кумарів, мурянок і розмаітой жывности, якы мали велькій наклін до пияцтва, то ся посходили на дармовий віхт. Кумове од той оказії, од тых збытків мало не достали атак серця, они медже собом глядали винуватця, то ся звадили, но неодовзыі згодили-ся. На тому могли бы і лишыти-ся того ровера, але они были не з тых, хто вертат з півдорогы, того зробили другу пробу.

Тераз закваску кумове гарантовано так накрили, же ніяке паскудство юж не мало права до ней влісти (так они сой думали!). Зауважыме, же вепр, кед нашов діжу зо запарком мав одвротню мыслю, і він з кумами поступив по-свињски (а інакше і не могло быти!). Не знатя лем, ци дик тиж быв аматорьом алькоголю, ци лютим неприятельом, і ци выхлептав закваску, ци ніт, але якбы там не было, но гуральню збурив доцяп. Закваску выхлептав дик, од якой сп'янів і достав такого запалу, же разметав вшыткє нарядя по кряках, а діжу

закатуляв аж до потока, то вода напевні забрала єй на постерунок. Од той бревері єден кум, якій мав волося, одразу ошадів (посивів), а лисак хвильово стратив гвар. Кед кумове оговтали-ся од того шоку, то рішыли зробити высьлід, хто міг зробити ім таке свинство. Нараз они вздріли съліди вепра, котрий наслідив не лем ногами, але і задницьом, то пришли до великої злости, они заприсягли-ся на місци збуреної гуральні пімстити-ся ненависному звірю. На такій мінорній нюті кіньчыли кумове власний нелегальний бімберовий промысел.

РОЗПЛАТА

Кумове нияк не годни били ся спамятати од той наругы, яку зробив вепр з бімберовим бізнесом, то приступили до пімсти. Они на місце, де била гуральня, доставили міх кочанів тендериці, розметали по кряках і наставили докола ружны лапки, засилки. Чекати дика не тра было, бо він добре памятав місце, де донедавна лакомив-ся закваском, то час од часу одвиджав того місце. Того разу надыбав тендерицю, то ся добре навантолив, а засилки і лапки поторгав. Кумове програли, то зас мали ломаня головы, як поімати того вепря. Они пришли до высьліду, же без фузії ім, ся не обйтити і на вепря рішыли зробити засідку. Кум-лисак мав фузию, яку отримав ішчы од діда, але на полюваня юж не ходив, бо николи не міг принести добичы, а лем завсіди провадили го самого домів, бо барз ся упивав, то од жены мав заказ.

По замислу кумів, засыдка мала быти з нічлігом в місячну ніч. То они нарыхтували бесагу з прекуском і двома фляшками бімбера, а кум-кучеряк напакував капчук дугану і добре наострив сокыру, а лисак наробыв набоів на дика. До ліса рушыли змерком, нашли выгодний сховок, розметали тендерицю по кряках, а для куражу зожерли півбесагы прекуски і выхлептали фляшку бімбера, другу лишыли напотім, кед забают дика.

Было бы вшытко добре, якбы они тоту свою надуму не робили на гвалт, а добре помысліли, кобы не наробити якысого блуду. Але кривда так ім засыліла очы, же они сами юж не тямили,

што роблят. В засыдці тра было быти терезбим, сидити тихо і не курити. Кумове totы засади зневажали, то і получили того, што ім ся належало. На заваді кумам стали кровопийцы-кумарі, які не давали ім покою, то они раз-по-разу курили дзигары. То була не засідка на вепря, а двобій з кумарами, якого кумове не предвиділи і од якого ся замучили доцяп. То, жебы зробити поновніня снаги, вихлептали другу фляшку бімберу, котра і поставила крапку в іх ловах на вепря. Але то була не остатня крапка розвитя той справы, бо кумове од бімберу упили-ся і поснули. Но даме належне лысаку, якій мав неабияке чутя. Він зрана почув рохкання дика (храп кума!), то з величного пуду пальнув з фузії по кряках, я як стрілило, то го дрилило на кума, котрий з ляку зверешчав і в минуті деси щchez. Кед розийшов-ся дым, а лысак обаторив-ся, але до него ішчи не пришло доцяп усьвідомлення того, што ся стало, де ся подів кум і чом фузия без люфы. Але неодовзі з кряків виліз кучеряк без сокыри, но з помыслом кавальцювати дика, но кед вздрів пригнобленого кума з фузийом без люфы, то мало не збортачыв-ся. Кумове не годни були зробити выясньнія стосовно дика і фузії, бо іх ішчи не охабыв алькоголь, але поволи они приходили до тями, то зачали робити высьлідоказі. Повіме впрост, же они були вимушени вyzнати (а по іншому і не могло быти!), же тата засыдка на вепря скіньчыла-ся для них банкрутством. Домів кумове вертали з порожньом бесагом, з фузийом без люфы і без сокыри. Сокыру кучеряк стратив в кряках, кед з ляку давав дьору, а фузию розорвало, бо була заткана люфа, а лысак не мав часу на превірку броні. То як видиме, же розплата такої ся одбыла, але не вепру, а взипы – кумам-пиякам.

МИТРОВЕ КРЕШЧЫНЯ

Жебы заколоти паця, Штефан на поміч закликав кума Митра. Митро быв вyzнаний спеціяліста на ціле село. Він безотказно пришов на поміч. Тоту роботу він любив, бо то быв його і заробок, і привід добре выпити і наісти-ся свіжыни. Пред тим, кед приступити до роботи, Митро конче мусьів шмарити до ся погар згорівки, абы

му ся не трясли руки. Він жыво рушав собом (бо не годен быв ся дочекати гостини), то роботу з пацятом скіньчыли до полудня, а як скіньчыли, то кума Марисья напекла съвіжыни. Штефан выоначыў карафку згорівкы і зробили поминальну гостину. Митро, котрий быв барз захланий до палінкы, а ішчы при такій люксусовій прекусцыі, то юж ся не опаскудив (опаскудив-ся пізнійше!). Він так напакував бришысько, же ледво выліз зо-за стола. А кед Митро причалапав домів, то жебы з ним жена ся не вадила, рішыв спрятати-ся і преспати в боіску. Але так ся не стало, як ся думало. Митрові нараз в брісы палінка і съвіжына зробыли такий гармидер, же він в тій же хвилі нашов свій пристанок не в боіску, а коло рікі в вербині. То він якнайскорше хтів звлечы бачмагі і прикучнути, але де там.., на то му забракло часу. З него так наглі стрілило, же мало го не дрылило. Митро, хоц і быв барз пияний, але якоси змытикував, же тра такой звлечы бачмагы і вывлякти ногы. Ним хвіяло в ружни строны, то aby не хпости, він рабчы пресунув-ся до кряків. Ту Митро поімав-ся за конар, розставив шырше коліна і выставив голій пырдель в бік хыжы. Тераз з него метало непотріб, як з машынгвера, а для повніцькой веселости, дав про сячувати ішчы і кенджюх, котрий зробив тиж бойкот. Тоты ляксуваня і рыганя змучыли Митра так, же він бідачысько доцяп охляб, вштурив голову і руки до кряка і заснув. Тоту оказию выдів лем когут с курмы, которых выпровадив на спацер. Докля його газда рішав проблем (він го познав), то когут тримав-ся неподалеко в строні, а кед Митро юж ся заспокоів і дав хропака, то когут дав запрошыня до гостини. На гостину позлітали-ся не лем куры, але і кревопийцыі – кумари, які тиж были не проти, жебы полакомити-ся Митровом плотю. Куры під керовництвом когута позберали вшыток непотріб, а когут aby достати од газды жычливіст, зробыв му пожегнальне «ку-ку-рі-ку». Куры зберали-ся юж іти на обору, але не годны были, бо німа барз хвіяло, то они валили-ся з ніг. А когут наопак, достав велького запалу до зальотів. Куры на когутові фортелі заалярмували і на тото іх кодкодаканя з хыжы вышла Анця, бо сой подумала, же то лишка краде куры. А кед пришла ближе, то мало не зомліла. З кряків вызерало на ню якысе страховысько, без головы і рук, котре выставило голісыцьку задницю обліплену мухами і кумарами. Анця підишла

ішчы ближе і враз спознала Митрову задницю і обабрани бачмаги, то грішним ділом сой подумала, же Митрови юж пришов скон. Нараз она почула знакомий храп, ёй обняла така зліст, же полетіла до хыж і взяла прайник. Она терьаз твердо знала, як ратувати мужа – пияка од кумарів, то плюнула сой на долон і так влупила Митрові по дупі, же она нараз стала червена як ружа, а він як шалений выскочыў з кряків, дале зашпортив-ся і хпав, і в тій хвилі здогнав го другий прайник. Зо ляку Митро не міг збегнути, де він, што з ним, то з розгону шугнув до рікы. Студена вода почала го приводити до съвідомости. На березы рікы пред ним стояла якыса мара в білому. Она штоси врявчала і махала кыйом. І ту Митро спомнив, же тра прекстити-ся в такім выпадку, што він і зробыў. Нараз мара деси ся поділа, а натомість стояла його Анця з прайником. І ту му стрілило до головы, же ліпше най бы юж была тата мара, то зас ся прекстив. Не помогло! Анця шмарила му до води бачмагы і голосом, який не вішчував нич доброго повіла: «Докля не выпереш бачмагы і кошелю, не вымыєш свою шкаредну задницю, можеш не выходити з воды, бо як лем выйдеш – забью!» Митром трясло од студеної воды, але што Анця повіла, мусыів сповняти. А кед лем достав позволіня выйти на беріг, то прудко выскочыў з води, де зас получыў по пырделю прайником, дав дьору, жебы не достати і четвертий раз. Митро Анцю ішчы николи таком не выдів. Лем як влетів до хыж, то одразу ся гвопхав під перину на свое леговиско. Анця пришла до хыж з прайником і повіла: «Ішчы лем ёден – єдиний раз....» Митро ся не одзыдав, він мав свій неабываючий клопіт. Дупа боліла і горіла пекельним огњем, а до того ішчы так свербіла, же не було спасу. Митро не знов што з ньом робити і де ёй подіти. Але найбарже про ся давала знати тата хлопська гордыня, она достала такої спухлини же ёй не мож было впознати. Таку мав лем Мільків буяк. Опрыч того, Митро своїм рыганям ішчы сой надорвав жолудок, – біда сама не ходит. Як перебыв він ніч, мож лем здогадати-ся, але то була найтяжча і найдовша ніч його жыття. Рано Митро спроміг-ся якоси вылізти з леговиска, жебы не мозолити очы Анці, пребрав-ся до боіска, де було му наручно лічыти свое окалічынія. Спокою ту Митро не отримав, бо го і ту нашли кревопийці – кумары, то перешов зас до хыж. Не мав він спокою і од люди, бо по селі ходили ляпкы, же Митро

барз слабий, зато ішли го одвидіти . Прилетів і кум Штефан, а воєдно принюс сувіжини і добрі получув од Анці на оріхи, то скоро забрався гет. Таку рекламу Митрові зробила лопотлива сусыдка, бо она выділа, як він голяком летів до хъж, то вшытким повідала, же Митро оцапів і літат голяком по оборі, бо достав збочыня. Ци достав збочыня Митро, ци оцапів, знала лем Анця, бо Митрови на тот час в вербыні одняло тяму. Но зато тераз, кед юж пришов до тями, то ратував свою плоть, лем як міг. В Анці помочы не просив, бо выдів, же на комоді лежыт прайник (а його Митро барз добрі памятав!), то не хтів бівше ризикувати своїм задницьом. Анця з ним не бесыдувала і до него ся не пхала, но істи му давала, бо кеди ся они поберали, то дала кляття, же го не зохабыт до скону. Оговтав-ся Митро од того выпадку деси аж за тижден. На люде ся не показував, бо лопотлива сусыдка зробила му таку рекламу, же не было ниякой знадобы робити обговоріня такої субтельной оказії, як Митрова хворота, то сыйдив дома. А Анця, ведлуг того, мысьліла іначе. Она зробила зображення родины і наперед зъвідала-ся діти, ци тра ім такого вітця-пияка, якій фурт приходить домів пияний. Діти не повілинич, они лем позерали, то на вітця, то на матір. Тераз Анця зашла з другої строни:

- А мож хцете діти знати, што робив ваш отец пару ден в вербині, то я вам повім. Він.... Ту Митро юж не выtrzymав:

- Анцю, я тя прошу, не роб того !

- А чом, Митре? Най знають діти, най знають і люде, што ты за чловек і до чого тя довела тата згорівка.

- Заберай-ся з дому, бо з тя і так нее ниякой користи, і не роб встыду мі і дітям.

Митро не очекував такого от Анці, принаймі они прожили разом деси поза двадцета пят років і ту маш – заберай-ся гет! Анця твердо стояла на свому і так твердо, же неодозвы Митро отримав помилування, але, зауважыме, помилування зо застережыньом: «Ішчы ёден-єдиний раз і лем ёден...то». Што то таке, Митро знов добрі, oprіч того, він быв збавлени ліцензіі колоти по селі пацята і робити візити до корчмы. О помилуваню не могло быти ниякой гвари.

НЕ ВЫШКІРЮЙ ЗУБЫ!

Андрій достав згрызоти, бо деси запропав кум Фецьо. Они позавчера були разом в корчмі, а гнески юж пішов третій ден, а кума нигде не видно. Як розышли-ся з корчми, Андрій не памнятав, бо ся барз нальондав, то рішыв зробити выясньнія і піти до кума домів. А як лем вздрів Феця, то не йняв віри, же пред ним стоїт збытий на квасне ябко кум, то ся зъвідав:

- Йой, куме, та што ся стало? Та позавчора, як зме були в корчмі, то мали сте шытки зубы, а тераз..., а може вам часом Марися копистком порахувала?

- Як єм пришов домів, не памнятам, то нич не буду повідав. А што памнятам, то повім. Рано, як лем отворив очи, то зачув, же з моім пыском штоси не так. А кед ся приздрів до зеркала, о Матір Боска, заваруй дакому такє. Моя ғамба, та ніт не моя, ніт-ніт такой моя, лем юж без зубів, потрепана до непознання, спозерала на мя. То, куме, я пішов до дантиста, але того фраса на роботі не было, а нашов го в корчмі, то ішчы гад присилував мя выпити: жебы-м не мав ляку, кед буде торгав зломани зубы, а він, кобы не трясли-ся му руки. Як пришли зме до габінету, то дантиста (він быв ліваком) выоначыв мі два горішніх і два долішніх зубы з лівої строны. На тому мож було бы зробити конец, але за роботу я дав му грубы гроши, а він не мав выдачы, то на решту пінязыів скурвій сын выоначыв мі ішчы штыри зубы. Дантиста дав мі запевніня, же до самого скону веце тоты зубы не будуть ня боліти.

- Препрашам, куме, а кобасу тераз як будете істи?

- Не знам, куме, бо ішчы-м не пробував, але твердо знам, же з Марисьом тераз буду мав покій, бо она мі заєдно гварила: «Не вышкірюй на мя зубы!». Она допіру най си помисліт своіма курячыма мізками, ци мож гварити мужу таку глупоту.

По одвідинах дантиста Фецьо барз шварготав, до корчмы не ходив, бо не мав чым істи, а кед ів, то лем на козячий бік. На люде зо свойом ғамбом ся не вказував, бо мав пуд, жебы не зробили з него посьміховиско. А што ся з ним стало, він не памнятав. Зато Марися вшытко знала і выділа, як Фецьо своіма зубами одчеканив поріг і

варцабы. Невдовзі, за півроку Фецьо поставив сой протезы, але тераз юж в другого дантиста, бо того за пияцтво выгнали з роботи. Кед Фецьо пришов домів і постав пред ясни очы Марисы, то она му повіла: «Дорогий мій мужу, а ішчы найдорожчый, милий, премилений мій пияку, я тя барз прошу, послухай ня хоц раз в жытю. Выпробуй тоты новы свой клевакы на порозы ци варцабах, але гнеска, бо не знам ци они ся міцно тримают. Зроб тото, я тя прошу, дорогий мій Митрику!»

ПОВИННІСТ ПРЕПОВІСТИ

За гальбом пива в корчмі, кед юж вышли з бесіди о всьіякім – такім – вшелякім, кумове прешли до гісторії:

- Повічте мі, куме, чом Адам і Ева в раю ходили голісіцьки? Ци то била така мода, ци дашто інакше?

- Я си мыслю, же в склепі не было туньой матерії, не было і майточок, і споденок.

- І што не было на то ниякой рады?

- Чом не было, было, але они не хтіли на тоты цундры марнувати гроши, а ім і так было наручно.

- І што, куме, они не мали ниякой ганьбы. А якбы дахто видів тоты іх представління?

- Куме, не будте такы наївни, они тот срам накривали кленовыми листками, а в раю того лисьтя было доста, зрештом опріч розмаітой жывности в раю бівше никого не было.

- А одкаль, куме, вы тото вшытко знате?

- О тым мі повідали дідо, а дідові тиж дідо, а кілько тых дідів было, никто не зна. Знано лем, же якыси ёден дідо вымацяв якуси «жовту пресу», де вшытко было докладні занотовано і оповів внукови, а внук, кед став дідом, тиж повів внукові і так пішло-поіхало, докля не пришло до мого діда. А я, куме, тераз очекую внука, бо мам повинніст тоту гісторичну штафету йому преповісти.

- Куме, я тиж очекую внука, але ци я ся дочекам того кermешу, то не знам, бо, як сами выдите, же за том палінком (ту ся кум застановыів), ніт-ніт, за працьом, съвіта Божого не выджу.

- Куме, не повідайте глупоты, мож всамраз ся дочекаме внуків, то давайте выпиemo за тото.

- Куме, ішчы мі єдно не дае покою. Ци была в Раю корчма?

- Можу вам гваранцийно повісти, же ніт, бо Жыдів до Раю не пустили, то не было ани корчмы, ани палінкы, а, зрештом, дідо бы о тым першы знали, то бы мі повіли.

Ци дочекали-ся кумове внуків? Не знатя.

БОРШЧ З ГРИБАМИ

Кум Митро ішов по улиці і втігав носом до ся запахы і помысляв, кобы задармо дашто шмарити до бріха. Він мав холерскій нюх, же од него не мож было нич спрятати, бо він вшытко находив. Сего разу Митро зачув барз ароматичний запах боршчу з грибами, якій ішов од кумової хыжі. Він сой подумав: а чом не посмакувати боршчыком зо грибами, а може і палінком? І як лем зашов до хыж, то ся чэмно прывитав:

- Дай, Боже, здоровля і добrego дня, кумо!

- Дай Боже і вам, куме.

- А де-сте, кума, поділи, же го нигде не видно?

- Та нигде не поділа, лежыт на пецу і ся обігріват, бо вчера гет закоцябнув в тым лісі. Митро сой подумав, кум най ся одоспіт, а боршчу мож і без него наісти-ся. То облесно ся зьвідав кумы:

- Кумо, а чом ся не признаете, же гнески сте готовили боршч з грибами.

- Та ци вы, куме, цылком зглупіли, та який там боршч, ішчы з грибами.

- Та якій? Та такій, бо носом чую, же од пеца ідут запахы грибів на цылу улицю.

- Йой-йой, куме, та бодай вас фрас взяв разом з тым грибами, то ся Ваньови онучы сушат! А тераз, куме, красыні вас препрашам, же сте не посмакували боршчу. І ішчы вас прошу, не робте зо ся посьміховыско з тым своім носом, бо він вам циганит, то можете го сыміло запхати козы і під хвіст. Бо він того вартий.

А Я – ТАКІЙ!

Неабыякій бабскій інтерес до кума Петра мала Марися. Бездітна вдова, красавиця-кусителька, завше глядала поводу, жебы з ним пофіглювати. Петро быв зядлий грибар, то час од часу ходив до ліса по грибы. Марися тиж мала велькій запал ходити до ліса, то не давала Петрові покою і заєдно го просила:

- Премилений куме, возте ня, возте ня, возте до ліса по грибы.
- Кумо Марисю, та дайте мі наконец покій.
- Милий кумцю, наконец я вам дам, як лем придеме до ліса.

Кобы однадити війдливу кумасю, Петро ій повів:

- Кумо, майте на увазы, же я такій.
- То затонич, куме, але такой возте ня.

Петро молив Марисю і заєдно гварив:

- Кумо, я вам ішчы раз повідам, же я такій.
- Петруню, же вы такій, то затонич, оно нам не зашкодит.

Марися мала очекуваня попри грибы і на дашто інче. Зрештом, кум такой взяв куму до ліса. Кума з радости справила Петрові таку гостину і таке выпробуваня, же він не знав, де ся подіти. Як юж назберали грибів, то сыли на прекуску. Марися была не скуча, то жебы догодити кумови, прихопила файній полуценок. Она сыла якнайближе до Петра, выставыла на показ «нехотячы» округлы вабливи коліна, а згодя, «ненароком» і люксусови груди, і зачала честуваня. За кождым выпитим погариком она притискала-ся чымраз блишче до Петра і запрашала го до любости. Петро быв твердий хлоп, зальоты кумы го не брали, не брала го і палінка, то што мав робити бідачыско? А він і нич не робив, а лем тримав-ся свого: «Кумо, я такій!» До куми Марисы наконец, пришло проясніня, же з Петровой любости, якой она так ждала, як з цапа молока, то з велькай жалости повіла:

– Куме Петре, жебы я знала, же вы не такій, а такій, то бы-м не лишила будікы дома.

– То затонич, кумо, грибів зме назбирали, а же будікы лишили дома, то будете іх мали на довше. А вам, Марисю, як цекаво знати, ци я такій, ци не такій, то ся зъвідайте мойой жены, а вашой кумы Анцы, она вам вшытко докладні повіст.

ОСТРА ЗИМА

- Фецю, як мыслиш, ци буде сего року в пеклі остра зима?
 - Та лем яка, Юльку, буде, бо фрас на колічках з леса дырва возит, а анцикрист зо братом Люцифером тоты дырва скіпают.
 - А одкаль о тім знаш?
 - Та пришла з небесной канцеляриі депеша, жебы шытки тоты «праведники», якы ся замельдували і мають візитівки на одпочынок в здройовиску в пеклі, конче взяли зо собом бараницю, а хто не ма, то може взяти бунду.
 - А як быти з тым, што науковцы повідауют, же во съвіті настає глобальне степліня, а ту – остра зима?
 - Юльку, Юльку, не буд глупатком і не бер си того степліня до головы, бо ішчы не знатя, ци оно буде, ци ніт. Ты ліпше думай про бараницу.
 - А чом так повідаш, Фецю? А мож мі дадут візитівку до Раю?
 - Што? Ой-ле, повіч ішчы раз (Фецьо од здива выгришчыв очы). Тобі до Раю? Та тебе, Юльку, за твоі звытаяги на сему съвіті, хто зна, ци навет до пекла пусьтят. То шчыро моль-ся Богу, жебы тя хоц до пекла взяли, бо кед не возмут, то будеш літав зо свойом душом по небесах і никто тя нигде не возме.
 - Йой, Фецю, што ты мі таке пророчыш?
 - Ніт, Юльку, я тобі таке не пророчу і не жычу, бо пошто мі, але тобі повім: «Што-с посыяв, то і пожнеш!», а бараницу нарыхтуй, бо асекурация ти не завадит в жадному разы.
- Будь здрав, Юльку! Тримай-ся, но лем не плота.

НА ПЕРШОМУ СЫДЖУ

Пришов кум до кума на гостину. Они ся давно не виділи, бо єден з них быв на зарібках, то рішыли ся пошанувати. Кума нарыхтувала пирогів зо сыром, насмарувала хліб маслом, а кед пришов дорогий гіст, то поставила миску пирогів на стіл, де юж стояла карафка палінкы для ужытку. Кумове приступили до трапези як ся належыт:

пияли палінку, бесыдвали і наперали на пироги, бо веце нич не было). А газда, жебы догодити кумови, частував го палінком і заєдно запрашав гостя:

-Ічте, куме, пироги, ічте..., бо они сут зо сыром.

По хвилі газда зас:

-Ічте куме, ічте, они вам не будут шпетити.

Наконец гіст не вытремав:

-Красьні дякую, куме, – гвопхав выделец до пирога, здоймив го доторы і зробив обявліня: – Выдите, куме, то ест шістдесят ёден, а на першому юж сыджу, то прошу вас дати мі покій.

НАШОВ, ШТО ГЛЯДАВ

Де ліпше жыти? Повідают, же там, де нас неє! Але гвар піде не о тім. Якоси летит хлоп по улиці містом, што ест моци і глядат выходок, бо так го притисло, же было му юж недовытреманя. Наконец спіткав якысого пана. Тот пан, хоц і быв чловеком жычливым, но на даний момент, при такій оказії, не быв користним, бо мав ғанч ся загыкувати. Хлоп о тым не знат, то з великом сподіваням на поратунок ся го зъвідав:

- Прошу пана! Повічте мі, де ту мож найти выходок? Бо мам барз спішне діло.

- Д-д-о-брі п-п-а-не, я-я-я- в-в-ас с-с-спро-в-в-ваджу. П-п-підете п-п-п-рос-сто, за-а-тим зве-е-рнете н-на-а ліво-о-о-о, а-а-а п-п-потім з-з-зас...! Пішло поіхало: підете просто, а згодя- на право, а буде там мосток, а за мостком...! Ту хлоп прервав пана бесыду:

- Красні вам, пане, дякую за поміч, но в ній юж неє ниякой знадобы, бо я юж нашов тото, што-м глядав. І забрав-ся гет !

А тераз цофнемо-ся взад і кус пофільозофуєме, де ліпше мешкати чловеку в місьті ци в селі? Пан бы повів, же в місьті, а тот хлоп, єдинозначно дав бы одповід, же – в селі, а ішчы бы дочынив і порадив:

- Гівно зо собом до міста не брати, а лишати дома, бо то ест великий ризык скочыти в халепу, то ліпше го такой лишыти в селі, бо в селі глядати выходок неє ниякой знадобы.

А справляти нужду в селі, то єст лем єдна розкіш і потіха, бо ту чловек ма змогу оберати місце, де му плявдзе: гнойовиско за стайном, в тендериці а навет в коприві, але найліпше в кряках, альбо в вишньовим саді, де будут вам ішчы і пташки (словіки) съпівати. То чом не розкіш і не потіха, чом не райске жыття, де вы ішчы таке найдете?

ПАСТКА ДЛЯ ШТЕФАНА

Штефан купив соли на другім селі за лісом, а доставити домів не мав чым, бо ся му мотоцикл попсуў. Того чекав під склепом, же може дакого наднесе і му завезе сіль. Опрыч соли, він купив фляшку палінкы, жебы мав на спожыття дома, але тото чеканя барило-ся, то він не вытрымав і покус льондав палінку. Працював Штефан вальшчыком в лісі, домів навідував-ся час од часу, а зо женом жыв, як пес з котом, то жебы хоц якоси залагодити бучу, купив соли. То быв час закрытая овочів, грибів і т.п. Він си мысьлів, же в такій спосіб залатыт субтельний інтерес. Наконец Штефан такай дочекався транспорту, шмарив до ся остаткы палінкы і з великом втіхом почухав руки. Поратував Штефана знакомий, котрий іхав мотоциклом з возиком през Штефанове село.

Надворі ся юж вечеріло, а закы приіхали на місце, то ся добре змеркло. Штефан за послугу хтів зробити знакомому почастунок, запросив го до хыж, жена зробила ім обом таке «гошчыня», же враз выскочыли надвір. Штефан в тій минуті повів: «Почекай!» і деси щезнув. Знакомий, не мав ниякого запалу по тій «гостині» чекати, то рішыв, же почкат пару минут і поіде гет. Нараз смотрит-ся, на него суне якыса біла мара, з рочеперенима шыроко ногами і махат руками, і мече прокльоны на цыілу улицю. Він зас্বітив на мотоциклі лямпку і познав Штефана, обабраного з головы до ніг, босого і без шапкы. Бідачыско ледво чалапав на обору, омазаний вапном, і без престанку метав прокльонами.

А трафунок став-ся през того, же сусыд при дорозы і выкопав жомбу для гашыня вапна, бо плянував тринькувати хыжу. Жомбу часово загородив дротом, а пияний Штефан так прудко летів,

же не видів пред собом нич, а лем фляшку бімберу, яку міцно тримав в руці, то з розгону ґревхнув-ся до жомбы з вапном. Вапно было ішчы дост горяче, то Штефан і сам не тямив, як выліз з той вапняной пасткы. А што не мож лишыти поза взором в тій оказі, тото, же Штефан в жомбі лишыў і мешти, і шапку, а бімбер з руки не выпустив і в цылости доставив на обору. Знакомий забрав-ся гет, бо ту навет близко не пахло гостином. А што было дале, мож лем сой выобразити, кед Штефан в подобі мары вказав-ся пред очы жены. Но, якбы там не было, але на тому ішчы не быў конец.

Зрана газда жомбы звидів, же хтоси краде му вапно, то пішов по съліду, якій припровадив го до Штефана. Нашов Штефана в боіску на соломі, омазаного «краденим» вапном, з порожњом фляшком, котрий міцно спав. Будити Штефана не было знадобы, бо газда ся здогадав, што ся стало, то пішов домів. Не будила Штефана і жена, она лем впхала до міха його одіж і вышмарила на обору, а заєдно і міх соли. Ци придут до згоды Штефан зо женом, вкаже час.

НЕ РУШ ЧУДЖОГО!

Ваньо на зиму завше дырва рыхтував завчасу. Скіпани дырва разметував по дворі, жебы высихали, а згодя складав іх до стосу. Так было і сего літа. Но якоси Ваньо зауважыў, же хтоси краде му дырва. Жебы преконати-ся в тому, дырва похляпав вапном, а кед ся преконав, то приняв рішыня скарати злодія. Скарати го так, жебы веце николи сам не крав, а і другому заказав. Ваньо ся здогадував, хто ся пасе на його дворі, то заоначыў му такого фігля, як в часы войны партизанка Німакам на колеі.

Він в дырвах навертів дзюрок, заладував порохом і міцно заткав паликами. Додаме лем, же Ваньо быў охотником і добрі знев, яку порцийку давати пороху. А для векшого вражіня ішчы по кльоцах впхав кабзелів, од якіх по кухні мали таньчыти гопака горці, банякы, а дырва з порохом мали доконати туту справу.

Вынұватцом той оказі быў сусыд, якій мешкав през дві хыжы, аматор палінкы, до того ішчы не чыстий на руку, за што і отримав покуту.

Зрана, кед сусыдка наклала в кухні оген, жебы дашто зрыхтувати на съніданя, то стало-ся таке чудо, якого съвіт не видів. В кухні раптовні зачало стріляти, метати начыння, а насамконець выбухнуло і збурило кухню. Газдиня вилетіла з хыжы як опарена, біла як сътіна, од ляку стратила гвар. Она съїдила на порозі в подобі коминяря, а газда оцапів, вганяв по оборі і не знав, што робити. Наконець, як ся отямили, то почали наводити лад в хыжы. Они добрі знали, што було приводом для того трафунку, єднак нич не повідали, а лем яли-ся до роботы. Газда возив і колотив липярку (глину), жебы обмуруувати кухню, а газдиня-вапно, жебы виліти сътіни і повалу.

А Ваньо, быв жычливий чловек, то кед ішов попри хыжу сусыда, то жычыв му, жебы завсіди быв о добром здравлі.

ОДВИДИНЫ

На одвидины до Андрия з Гамерикы приіхав брат Семан. Братове ся не выділи барз давно, ішчы з того часу, як Лемків «добровільно» выселяли з Польшчы на Украіну. До стрічы Андрий ся добре нарыхтував. Він забив кнур, бо быв юж старий і не хтів істи, а попри тово свое призначыння на сему съвіті юж одробив. Андрий наудив кобас і буженины, а жена Марька нарыхтувала студенины, напекла ріжны легоміны. З палінком проблем не было, бо хоць Андрий не мав цукру, то «выпожычыв» в рідному колхозі цукрови бураки і наробыв штоси зо тридцет літер самогону, з обрахунку по 1-ій літрі на ден. Але він мав обаву, кобы му хоць не забракло, бо Семан приіхав на цылій місяць.

Кед Семан гвойшов до хыж, де стіл быв юж накрытый і трішчав од розмаітого ідла, то ся барз зачудував. Йому в Гамерицы повідали, же на Украіні люде в колхозах барз бідуют і жебы заробити кавалець хліба, то треба ся тяжко наробыти, а ту-така розкіш. Він ся застанавив, же Андрий – велькій богач, но в тому ся не признавав. Семан сой подумав, же як верне до Гамерикы, то повіст Президентові, жебы тиж запровадив такы колхози, бо то ест барз выгідний інтерес. Андрий на то му нич не повів, а лем наляв з карафкы в келішки бімберу і оголосив здравицю за довгоочекувану стрічу. Семан з ляком посмотрив-ся

на білий, як молоко бімбер і ся звідав, ци му не зашкодит і ци ся часом не отруїт, бо він ішчы таке николи не ужывав, Андрий му на то: «Та пий юж, пий, нич ты не буде!» І для показу выпив перший. Семанови ся нич не лишало, як тиж выпити, але про всяк выпадок ішчы спытав-ся, ци не зайде. Андрий му одповів: «Та пий, пий, бо як зайдеш, то до рана одыйдеш». І так ся стало, Семан, хоц мав великий брих, но зато мав слабу голову до Андрийового бімбера, то деси за пятим келішком такой зайшов, а кед зайшов, то положыли го спати. То була барз тяжка ніч в Семановім жытю. Заснути він не міг, бо в голові стріляли му блискавиць, пред очима оберталася повала, по якій човгали мурянки. Опірч того, бімбер з тыма прекусами зробили в брісы такій рейвах, же Семан достав «фурманкы» аж на два кіньці. Він змушений быв заєдно літати на природу до выходка, за стайню і рахувати звізды. На рано, як і повідав Андрий, Семан одышов, но лем кус, ним ішчы хвіяло, нібыто іхав на шыфі. А як ся напив води, бо язык му стерпнув і пресохло в гыртанцы, то зас зайшов і люг спати. Спав Семан до полуудня, бо і дорога з Гамерикы, і тоты ночны вандры за стайню дали-ся му взнакы, бо том «фурманком» мало што не надорвав сой жолудок. Покаль Семан одходив, то Андрий тым часом пішов до колхозной конярні «пожычыти» вівса на киселицю. А кед Семан лем отворив очы, то Андрий з повним погарыком бімбера, капусъянім варом і квашеним огурком юж чекав на него, бо то быв найліпший лік од упитя, превірений Андрийом на собі. Семан на тот раз одказав-ся од палінкы, він не мав ниякой охоти зас літати за стайню, бо з него і так през ніч повыганяло шытки гамерицки мікробы, што приіхали з ним, а попри тово, гет стратив вкус. То, як вздрів Андрия з погарыком, то мало не зомлів, но вару ся напив, бо го барз палило. Андрий преконував, жебы дашто зыв, бо стратит снагу, а на вечер з нагоды його приїзду буде гостина для вшыткых кревних і краян, якы мешкали в селі. Такій розпис не тішыў Семана, але він нич не міг зробити.

Забава була аж до рана, Семан ся тримав як лем міг і просив Бога, жебы дав му здоровля вытримати тот баль. На другій ден были поправины і так цыілий тижден. Семан мав ломаня головы, ци буде даколи конец тій пиятицы, бо то было юж не до вытриманя.

Стримали пиятику урядники села – головы сельської Ради і колхозу «Шлях Ілліча», бо Андрій своїма пиятиками підрывав соціалістичне життя і економічне розвиття колхозу, якій твердо крачав до сьвітлого будучого, кіньця якого не було видно. Андрійови забави стали піперек той дороги, бо на гостину юж ся сходили, кому не було лін, не тільки кревни і краяни, але і непрошені пиякы. До колхозу пришли кризисови дни, до роботи не було кому ходити. Колхоз натомість, жебы перти «вірним шляхом Ілліча» до сьвітлої будучини, зачав катуляти-ся до загнивуючого капіталізму. Тутейши урядники не могли таке допустити зо «Шляхом Ілліча», того пришли до Андрія на обговоріння. Керовники і Андрій пришли до цілковитого порозуміння і підписали документ, яким засвідчили вічне приятельство, любов а згоду. Підтвердженням того, заміст печатки, була выпита палінка. Колхоз од банкрутства був збавлений, а Семан – од пиятики, яка мутиж юж стояла піперек гарла і од якої сой мысьлів же на Україні пропаде. Наручно то було і Марьці, бо ся кіньчав провіант. А Андрій мав велику згрызоту, бо му забракло бімбера, но Марька була все при розумі, то про всяк випадок кус спрятала, бо бідний Андрій і так николи не мав і не знав того порахунку. За час одвидин Семан схуд на осем кіля. Тоты поправини барз го замучили, же навет стратив до мясного апетит. Тераз Семан веце наперав на капусьняк, борщ і киселицу, якы Марька готовила през ден. Андрій заедно літав до конярні «пожычати» овес. Не шпетили Семану для здоровля і бобальки, і сырники, не одказував-ся і од грудки.

З одвидин на Україну Семан зробив такій высьлід. Якби гамеріцкій Президент запровадив в краю колхози, а гамеріцкій народ робив таки гульки, то Гамерика бы збанкрутувала і пішла з бесагом по сьвіті, а Україні зато нич. Она в Советскім Союзі якоси ся тримат і навет розквитат. Як Семан одходив до Гамерики, то Андрій зробив пожегнальну гостину і зас запросив кревних і краян. Палінки було доста, бо на тот раз кревни і краяни принесли свою, та і про прекраску не забыли. Розышли-ся з гостини опівночы, Семанові выповіли найліпшы жыченя: здоровля, щестя і щесливой дороги до Гамерики, запрошыня одвидин на другий рік.

ЛІЧЫНЯ ОД ЛОМОТИ

Молодій Петровій жені Анці остатнім часом барз докучала ломота в крижах. Што она не робила з том слабостюм: і прикладала листя з капусти, і натерала-ся съпірітусом, але нич ій не помагало. Наконец, пішла до дохторя, жебы дашто порадив або дав дакій лік. Дохтор збадав Анцю і дав рецептту до натераня – Пасту Розенталя і запевнив, же лік барз помогат од ломоти. Анця послала Петра до аптыхы, аптыхар дав лік і порадив як го ужывати: на патичок намотати вати, мачати до пасти і робити на крижах крестыки. Маніпуляцию чынити пред сном. Гвечер Анця лягла до постелі, закотила подолок і Петро приступив до лічыння, яке робив з вельком охотом, бо в одночасі він ратував Анцю од хвороты і любував-ся ёй вабливыми покусами, які она мусово выставила му на показ. Маніпуляцию крестиком Петро чынив деси коло тыжня, але Анці нич не помагало. Петрови лічыння тыма крестиками юж дост надокучыло, то він приняв рішыння Анцю натерати.

Гвечер, як все, Анця лягла до постелі, але тераз підклала заголовок під бріх, бо так ёй было наручно (за што она ся поплатила!) і закачала подолок. Петро наляв пасты на долон і приступив до натераня, але ту зробыў блуд: порция паstry была велька і як він, лем приложыў долон на криж, то паstra потекла не тівко по крижах, а і в тото місце, де ломоти не было. Крижы того разу пребывали wysoko, то паstra потекла, де лем находила шпары. Петро, жебы добро марно не пропало, то жыво почав розтерати пасть, чым нагнав на Анцю такого пекельного огня, же Анця скочыла з постелі, якбы ёй обляли кропом або наклали на крижах оген і пекли бандуркы. Она не знала, што чынити і одкаль чекати на даку поміч. Своїм шаленим гуляканям: «Ратуйте мяня, люде!» – зогнала вшыткіх сусыдів. Але они тиж не могли ій зарадити. Анця безпрестанні врявчала, съідала до вальбії коло студні, вымочувала крижы і вшыткы під нима доповніня. Петро, жебы якоси загладити свою провину, заєдно наберав в студні воду і поливав Анці крижы, ратував жену, як лем міг, але тото його гашыня огня не приносило ниякого полегчыня. Пекло, якє сотворив Петро, препроводило Анцю до мысли, же ій юж пришов скон. Она жегналася зо світом, гмывала-ся слезами, молила Бога і вшыткіх С্�вятых

о спасыню а помочы. Анця не выділа ниякого юж спасу, але ту ся стало здиво: оген, який так ся враз появив на крижах, раптовні деси ся подів. Враз шалено зверещав Петро, бо оген од Анці перешов на його твар. Він літав по оборі як варият, дырдав і махав руками, коби го обсыіли пчоли. Тим часом Анця вилізла з вальбії біла як съціна, яку юж полишив оген, але яку тераз трясло од великої студени, она хтіла красні «подякувати» Петрові, але він ішчы розгнянав «пчолы», вырабляв по оборі і довкола студні фортелі, то она як осемнастка полетіла до хыж. Петро, як кіньчыв свое представління, то навздогін рушыв за женом. В хыжі бучы не было, бо не было коли. В хыжі было лем двоє молодят, яким выпав льос скоштувати пекельного огня. Анцю трясло од студени, трясло і Петра, то кобы не закоцябніти доцяп, вопхали-ся під перину. Задля скоршого обігрітя, ту тиж не обишло-ся без огня. Рано Анця, як млада серна, вискочила з постелі і пішла обходити газдівку. То было друге здиво – в Анці пропала ломота, і она тераз юж порхала по оборі. Петро од радости, же позбавив Анцю од ломоти літав деси поза хмары. За туту звытязу в лічництві Петро отримав назвиско «дохтор ломота». А што отримав од Анці, то здогадайтесь сами!

ГЕЙ! ГЕЙ! У-ХА-ХА!

Млоди парібкы, жебы поправыти свої фінансови інтересы, іздили на зарібки за Збруч, до східняків. В тутейших колхозах зарібки были не велими велики, а кавалерка потребувала неабыяких выдатків, то они глядали працю в тамтых колхозах. На суботу по полуудни завсіди вертали домів. То было товариство з пятьох мулярів, яким не было рівних в роботі, гуляню і съпіваню. Парібкы завше, як вертали домів, то не обминали «заправочну стацію», так они называли кнайпу, де мож было прехылити гальбу пива, а при великой знадобі і пару погариків палінкы. Сего разу медже нима быв назывник, то они мали привід прехылити бівше. А як юж добре нальондали-ся, то съіли на роверы і, съпіваючи, рушыли домів. А жебы фраіркы знали же, они юж прибыли, то давали ім гасло – съпіванку: «А в Херсоні добра зупа...». Парібкы

того разу прибыли до села, як юж ся добре змеркло. І хоц на роверах не мали лямпок, обертів не збавляли, бо дорогу по селі знали, як своїх пят пальчыків. Іх співанка: «А в Херсоні добра зупа, літра води – єдна крупа. Гей! Гей! У-ха-ха!» – летіла селом разом з підпилими парібками до розпутя. Парібкам лишыло-ся лем просыпівати приспівок другій раз: «Гей! Гей! У-ха-ха!» «Гей! Гей!», ішчы было просыпівано, а «У-ха-ха» раптово деси пропало, а натоміст задзеленчало, закалатало, затрішчало і втихло. А по минуті почули-ся брутальні вызывки, проклятя, де были спомнени і фраси, і люцифери..., вшытки з того дябельського товариства. Приводом той оказії была прекопана дорога, през яку торували труби, жебы протікала вода. Про то парібки не знали, то нашли свій конечний пристанок в фосы з роверами і потовченими ребрами. Фраірки тим разом спотканя ся не дочекали, бо кавалёры мали неабыяку замороку: направляти роверы, лічыти окалічыня, якє получыли при скочні до фосы. Про туту «звытягу» никому не повідали, абы не робили з них посміховыск. А приспівок «У-ха-ха!» они такай досьпівали, як поставили на роверы лямпкы і рідче робили пристанок коло «заправочной стациі».

ЯК ВАСИЛЬ СЯ ДОГЕЦУВАВ

Старши пастухове, як выпасали коров, завше зо собом брали мериндю. Брали, хто што лем міг: підпаля ци окраець хліба, бандуркы, які пекли на огни, ружну садовину і городину. Василь брав помідори, бо іх барз любив. Він не хтів носити-ся з хлібником, то нима пакував кышені, кед ішов на выгін. Червени помідоры тиж барз любила сусыдска Аничка. Она фурт Васильові плянталася під ногами і молила го жебы дав ій хоц єдну помідору, позатым она ішчы была залюблена до фігляра-потішника, який завше провадив ружни гецы. Кобы спекти-ся Аничкы і якоси одвадити ей од тых червених помідор, бо она юж му барз надокучыла, то зробив такій гец: до кышені, яка ся подерла, натоміст помідор, препхнув свій парібскій «маєток». А як лем Аничка підийшла, жебы Василь дав помідор, то він вказав на кышін, де были зрілі «червени», але лем не

помідоры... Аничка з задоволінням впхала руку до кишені і зымала горячий «помідор» і враз збагнула, же заміст помідора тримат в руці Васильового «канарка». Си враз подумала: а чом ся ним не потішити і выповісти вельку дяку за такий дорогий презент? Аничка не хтіла так жыво разстати-ся з Васильовим «канарком», то го так міцно стиснула, жебы не втюк, же Василь аж прикучнув од болю. Василь не міг припустити, же Аничка тиж любит не лем помідори, а і геци. То він сой помисьлів, же до дупи така дупа, то ест гецы, бо так мож і позбыти-ся кавалерского здоровля. Насамконец Аничка одпустила «канарка» і зробила Васильови цьом-цьом і, задоволена, з усьмішком на твари, морово пішла на другій конец выгону. На другій ден по одвідинах Васильової кишені і знакомством з его «канарком», в Аничці предсмак до помідор не пропав, а лем ішчы ся побільшав, то она зас підийшла до Василя, жебы ей поратував, бо она достала барз велького апетиту на тоты Васильови овочы. Єй насьмішкувати небески очата благали о помочы, то она заєдно ходила за ним, і війдливо добивала-ся свого – хцу помідор! Василь не міг вуюобразити, же вскочыв в таку халепу, яку він сам сой сотворив. Пастухове з него ся съміяли і заєдно ся зъвідували, ци му не зашкодили тоты Аничкіни обята. А тым часом Аничка жадала помідор і не давала Васильови спокою. То була розплата за геци і nauка, жебы ся не копошыв своїм «канаром». Вгамувала-ся Аничка деси за тыжден і юж дала Васильови спокій. Але запал до червених помідор Аничка не стратила. Тераз юж Василь ходив за ньом і давав ій помідори, а деси през три роки они ся побрали. А кед ся побрали, то Аничка не мала юж жадних проблем з червеними помідорами, не было і проблем зо зеленима квашеними огурками, на якій она достала велькій апетит.

САЛЬВА

В селі, де разом з тутейшыми обывателями мешкали і лемківски родины, поставили поминки воякам, які полегли в Другій сьвітовій войні, а попри них і партийним вождям, іменами котрих іменували колхози. До одкритя помників керовники села добре

ся прирыхтували. То мало быти вельке съвато, на яке запросили зверхників ружних гатунків з району і області, було іх вшыткých дост і до фраса. Урочисте одкритя призначали на неділю. На съвато походили-ся колхозники, сусідський народ, були запрошени клубна духова оркестра і тутейши охотники, які мали робити сальву. Керовником над охотниками призначали Василя, якій на мысливстві з'їв зуби. То быв твердий Лемко, юж кус підтоптаний, але ішчы дост рухливий хлоп, котрий ся міцно тримав лемківской говірки.

За сальву управа колхозу обіцяла почастунок, то було одшкодування за набої. Василь пару днів з охотниками робив ексзецырку, жебы разом чынили стріл. А так, кед набоів ім було жаль, то стріляли сълепаками. Они ся старали, як лем могли, бо з головы ім нияк не выходив тот «презент» з прекуском. А кед юж пришла урочиста минута сальви, то охотники стояли вышыкувани і чекали на Василів розказ чынити стріл. Стріл тра було робити три разы. Василь приступив до охотників і чекав на розказ од керовників.

Як знано, же неє нич гіршого, як чекати ци здоганяти. Таке було і з охотниками, якым в голові була не сальва, а «презент» з прекуском. Они були в великом очекуваню, ім мало што не урвав-ся терпець, і ся ледво дочекали стрілу. Наконец Василь отримав позвоління до сальви і командерським голосом, што моци врявкнув: «Товариши охотники! Не смотте-ся на помники, а смотте-ся на ня, бо тераз буде салютування. Позір! Підняти люфы доторы. Положыти пальці на цинг'єль». Василь здоймив руку доторы і махнув: «Оген!». Дале юж не тра було махати руком і врявчати «оген!», бо охотники і так забыли о його розпоряджынях, одкрыли таку стрілянину, такій фронт, же Василь з ганьбы не знат, де подіти своі очы. А як юж розышов-ся дым, то він зо злости врявкнув: «До дупи таке салютування!» І в одночасы махнув руком. Тото слово нияк не пасувало до тых торжеств, але што було робити, як оно нехтячи вырвало-ся з Васильової гамбы і разом зо сальвом полетіло од села до села, преобразило-ся в анекдот і розыйшло-ся помеджে люде. З Василя а його сальви ішчы довго ся съміяли, але він не брав си до головы, як і токо, же достав прозвівку: «Люфы, доторы!».

ТАК СЯ СТРІЛЯТ!

В колхозі Василь быв знаним чловеком, – выпробуваним стражом колхозной маєтности, працював «обезчыком», пильнував засыви од потрав і од ружной крадежы. Він іздив на конику, мав льорнету, то найменьше нарушыння не могло-ся сховати од всевидячого ока «круцифікса» – так го іменували злозычники. Пастухове мали велькій ляк, бо Василь мав свою методу, як карати нарушника за потравы. Кед го зымав, повідав: «Крестосъватий, знімай мешти, лігай на бріх – давай пяти» і гаратає по пятах бичыском. Мав ішчы ловчых псів, якима ся барз хызував. Псы были добрі вышколени до полюваня. Пес Неру – таке імено чогоси дав му Василь, ци на честь гіндийского вождя, хоц од політики він быв далекій, ци може дашто інче, але якбы там не было, Василь барз ним дорожыв, бо Неру чув дика за кільометер. Задля пса і запрашали Василя на полюваня обласни партійцы, але не як ловца, а як наганяча. Хоц Василь брав зо собом фузию, но пальнути не мав права. Пред полюваням, для векшого куражу, партійцы заливали желудок коняком і лем товды ставали на ленію огня, а Василь з Неру ішов в нагінку. А як Неру находив диків, подавав голос і наганяв на партійців, то они одкрывали таку шалену стрілянину, же Василь з ляку прикучав за дерево, бо поверх головы фурчали шроты, а він немав ниякой охоти спіткати-ся з нима. Згодя, кед стріли втихали, то Василь выходив з кряків на ленію посмотрити-ся, ци забыли дика. Але, як завсіди, так было не раз, же дики показали партійцям дупы і втекли, бо жаден не поцілив, – певно мали віры очы ци кривы люфы. Таке полюваня барз денерувало Василя. Єдного разу, як завше, Неру нашов диків і подав голос, а партійцы юж ся прирхтували до стрілу, враз почули-ся стріли в нагінцы. То Васильови здали юж нерви, він не вытримав і застрілив в кряках двох вепрів, а як задоволений вышов на ленію, то мав необачніст повісти партійцям: «О, так ся стрілят!», де в тій же хвилі отримав од партійного секретаря в пыск, же аж ся бздикнув. Василь забыв, же начальство тра хвалити, а не ганити. Полюваня з партійцями, яким він так ся паношыв, скіньчыло-ся для Василя повніцьким банкрутством. На полюваня го бівшє не запрашали, не было чого, бо огар Неру деси пропав, а докладніше, його за розказом

партийців спірили. Про тот випадок узнали тутейшы охотники, то му заєдно дошкуляли: – «Василю! Йой-ле повіч, як ся стрілят?». Василь тера з полював лем зо своїма охотниками, то було добрane товариство молодих і старших охотників. Він юж мав за шістдесят літ, но запал до мыслivства не тратив і в охотників мав вyzнання, але даколи і його брали на сьміх, бо тата гурма, помеже якой були фіглярe-потішники, не могли-ся обйтися, жебы дакому не зробили геца. Охотники, кед ішли до ліса на ловы зьвірини, брали «тормозок» – прекуску і палінку, а як юж доходило до полудня, клали оген, вивлікали з хлібника ідло – вшытко, хто што лем мав, і робили полуденок.

Быв сред них такій Семко, – скупар-хыгтра лишка, аматор задармо выпити і прекусити . То жебы го проучыти, Василь з Ваньом ся збесыідували, посадили медже собом і заєдно го честували. То він з велькім запалом яв-ся до бімберу і до ідла, Семко не преберав, і як повідають: не смакував, а лем пакував вшытко, то што трафляло-ся му на очы. А Ваньо з Васильом понукали го до гостини і повідали: «Іж, Семку, іж, оно ти не зашкодит і в тобі ся не стримат!». Семко не брав сой туту бесыіду до головы, бо він так вантолив, же му ся уха рушали. Враз Василь з Ваньом стали до предиркы. Василь повідав, же без ножа може зняти скору з лишкы, Ваньо му перечыв, то они ся заложили. Василь взяв лишку, яку вполювали, і од хвоста зубами почав лупити скору. Семко, кед вздрів того (він ся барз бryдив!), то в моменті дав дьору до кряків, де ся зригав до слез і лишыv там вшытко, што зyів і выпив задармо. З кряків він вышов зблаклий, ним трясло і заперло гвар, а жолудок му так вычystило, же ліпше і не могло быти. А Василь, Ваньо і решта охотників сьміяли-ся над ним до упаду, бо то була му добра наука за його захланніст.

ПОШТО МІ ТОТ MIX

До колхозу од партийних зверхників пришла спішна депеша, жебы конче зробити поповніня членів партії. Бо стары юж покус заберают-ся на тамтот сьвіт будувати комуну, а на іх місце мають прити молоды партийцы, якы мають скінчыти туту

справу – будову сьвітлого будучого. Колхозни керівці глядали кандидата до партії, глядали і ся застановили на Ваньови, якій працював завфермом. То быв си такій Лемко – трудар, в колхозі пошануваний чоловек, якій сповняв шытки повинності, за що нераз го винагороджували і давали му похвальни листы. Подумки Ваньо розмисльял, же пошто му totы листы, ліпше жебы му дали даки гумакы альбо матері на порткы. Ваньо мав осьвіту штыры кляси, газети чытав, но до політики ся не пхав. Він твердо тримався лемківских традиций і обычаів. Він ходив до церкви, а в його пляни аж нияк не входило вступати до партії. А ту враз на його голову пришла така біда: альбо до партії, альбо з роботи. Він під примусом обрав перше, жебы не стратити роботу.

Як знано, жебы стати членом партії, то тра було походити рік в кандидатах і пройти вышкіл о партійним жытю, гісторіі партії і єй фундаторях. Ваньо мав і голову мудру, і добру памнят, то ся добре вышколив. В райкомі партії на бюрі, кед Ваня принимали до партії, то ся го звідали, ци зна, хто такы Карл Маркс і Фрідріх Енгельс? На што Ваньо одповів: «Та чув ём, чув, же були якиси два жыдове, які мали великий «Капітал» і пушчали якуси ману, што блудила по Европі і врешті-решт приперла-ся до москалів, а там ся нашов ішчы єден Жыд, якій зробив гранду, одобрав вшытко од богачів і оддав бідним, але лем часово. Приміром – землю роздав хлопам, а затим забрав до колхозів. В Карпатах тиж быв бунтовник – Олекса Довбуш, але він быв ліпший од того Жыда, бо він, што роздавав, то назад не заберав, быв ішчы Устим Кармелюк...». Але ту Ваня перебыли і ся звідали, ци зна, хто такій Ленін і як му на імено? «Вера Боже, товарішчі, што нам, то вам повім, а што не нам, то – ніт. А Ленін, то єст тот самий Жыд, што зробив бреверию, а на імено му... Фрас го зна, не памнятам, мі ся здає же Михалко ци Осиф, але твердо знам, же не Мошко!»

Ту Ваня зас прервали і ся звідали, ци з хотінням хце вступити до партії? «Товарішчі партійцы, я знам, же член партії ма быти взоровим для шыткых робітників як в працы, так і в быту, мати пошанівку од люди і быти поцтывим, То одразу вам повім, же великого запалу, такого, якбы-м хтів преспати зо своїом женом, не мам, а то єст зрештом велика потреба в жытю чоловека. А партія – то

ест такій гурт кальвинів, де лем клепают єден другого, то пошто мі таке «райське» жыття».

По тій гвары Ваня в моменті выпровадили з бюра, бо партійцы наконец пришли до высыліду, же Ваньо завертат ім головы і вішат ризанку на уха. Напочатку партійцы мисъліли, же Ваньо кус зхыблений, але того для вступу до партії не было завадом, бо ім і таких членів тиж тра было, котры бы менше мысъліли головом, а лем здоймали руки догоры, кед было тра принимати партійни постановліня.

З роботи Ваня выгнали і дали му покій, а він з полегчыням дыхнув на повны груди, бо не мав ніякого запалу тягати tot партійний міх. Внет Ваня вернули до працы на ферму, бо ліпшого працьвника не нашли.

КОЗУ ТАКОЙ ВЫДОІЛА

Тесцьова ішла з дому на цылій ден, то дала розказ невістцы жебы на полуден выдоіла козу, яка пасла-ся за хыжом на припоні. Кед пришов час доіти, Ангеліна (то была панна з міста) взяла відерко і пішла до козы. I ту стала-ся непредвыдженна оказня. Рогата «коза» не пушчала до ся Ангелину, она кружляла на припоні і не хтіла мати ніякого діла з відливом дівком. Та і як могло быти інакше, кед она своім козячым нутром не могла забагнути, чом ёй хцут доіти, як она мала цылком інче призначыня. А жебы зберечы свою козячу непідлегліст, «коза» стала сторчки, наставила рогы і пішла в атаку на Ангелину, яка з ляку дала дьору. Тото вшытко выдів дідо (аматор выпити), то си подумав: а чом не мати з того хосен? Він підійшов до Ангелини, яка сидила на лавцы при хыжы і умивала-ся слезами, заспокоів ёй і звідав-ся: «Ци зна, красна панна, кого она хтіла выдоіти? Я повім, же была то не коза, а быв правдивисыцкій цаписко. А як знано, цапы молока не дают. Бо цап, то ёст козій муж». А дале пішло-поіхало. Дідо быв кус начытаний, то любив похызувати-ся своіма знанями і тым самым набывав сой цыіну. Він провадив дале: «Ци зна панна, што буде, як про тото «доіня» узнают в селі люде? То жебы

того ся не стало, тра дати вынагороду». Анг'єлина з дідом пришли до порозуміння. Дідо отримав таку жадану фляшку згорівки, а зато дав слово тримати язык за зубами. Угодом обое зостали задоволени. Дідо слово тримав, а Анг'єлина козу такої выдоїла, она ся пасла по другій бік хыжы. Тесцьова навістком не могла ся натішти: яка то слухняна дітина. А мужу Анг'єлина такої ся признала, як она мордувала цапа. Смыху было на цылу хыжу!

А ЧО, ПОДУМАШ!

На будові зверхником працював Владко, такій крижистий і лагідной натури чловек, котрий мав таку міц, же хлопом міг шмарити об землю як снопом. Но свою снагу він николи не показував. Згідливий, жычливий, але вимогливий, як до себе, так і до колегів по роботі. Він завше тримав взоровий лад і мав визнання. Але як і в кождий кошарі ся найде пархата увця, так і на будові Владка нашлася така «увця». То быв упорчивий Поляк на імено Янек, котрий працював підсобником при мулярях. До роботи быв барз ледачий, заєдно го треба било понукати, аматор добре выпити, но нич не робити, быв не раз збештаний Владком, але то му так помагало як гмерлуому кадило. Янек дале робив своє: хлептав палінку, провадив геци і съмішки над робітниками, а Владка поза очы іменував «срай». Владко про то знат, але му нич не гварив, бо він юж мав лік для лічыння Янека і лем спокійнісьцько чекав слушной нагоды.

І такій момент пришов.

На будовляним пляцу стояла велика порожня желізна бочка, яком юж давно ся не послугували. Владко дав розказ ей вичистити. Перед тым, заєдно з робітниками збесьідував-ся, жебы якоси приманити Янека до бочки. Найліпшом приманком для Янека могла быти лем згорівка, то так і зробили. А жебы Янек нич не запідозрив, то Владко на дакій час пішов гет. Хоц з бочки і барз заносило, але фляшка згорівки, такої зробила своє діло. Яник выпив погар згорівки, заліз до бочки і приступив до працы. Понукати Янека тераз

не тра было, з бочкы так заносило, же він працював як шалений, а для векшої заохоты, робітники час од часу давали му погар згорівки і ся звідували, ци ішчы довго буде ся рыти в тому съміті. І як лем Янек одповів, же скоро кіньчат, то дали му зас погар, але до якого підсыпали пургену. І ту пришла колейка для Владка, якій запер люк і приступив до выховання Янека. Він взяв кыян і зачав ним гаратати по бочцы, през дакій термін прикладав ухо до бочкы, слухав і гварив: «Ото тобі-срай». Янек лементував дикым голосом так, кобы з него на живо скору лупили, він думав, же му пришов скон. Владко з того сойнич не робив, а лем повідав: «А чо, подумаш!» (мав звик так гварити) – брав крученик, і робив дзигарьювий прекур і зас гаратаав по бочцы кияном, прикладав ухо до бочкы і слухав. Тото выховання Янека тривало деси коло пятнадцет минут. А як лем Владко отворив люк і повів: «Ото тобі-срай», то Янек як куля вyleтів з бочкы, він не міг обаторити-ся, з ляку одбрано гвар, а натомість появилася гыкавка, в голові му стріляли канони. Він стояв білий як сътіна і лем мругав очамы. Жебы Янека вивести з той напруги і привести до тями, піднесли му до носа фляшку згорівки, то він одразу збагнув, де він і што з ним. Але враз в брісы зробив-ся му такій рейвах, же тельбух Янека не вытримав того тисьніня і вшыткій непотріб нашов пристанок в Янековых портках. А він, як лем зачув горяч в споднях, в тій же хвилі гальопом, разом з остатками в фляшцы згорівки, дав дьору до кряків. А Владко, натоміст: «А чо, подумаш, усрав-ся». Робітники зо съміху качали-ся по землі, бо такого представління юж давно не виділи.

За таку звыттягу Янек отримав вынагороду: два дни урльопу, жебы навести зо собом лад. Владкове выхованя, якє зробило з Янека посьміховисько на цылу будову, такой пішло му на корист. Янек тераз з никого ся не съміяв, никому не дошкуляв і не робив пакости. В голові му ішчы довго стріляли каноны, котри припоминали прежыте, то він бівше не хтів ризикувати собом, дав сой спокій. Владка Янек тераз называв: «Пане бригадиєр», а потому тихіцько про себе: «А чо, подумаш-срай».

ТРАФИЛА КОСА НА КАМІН!

Яцек – то такій парібок-самолюб з люксусовими баюсами (якыма ся барз паношыв) не міг, жебы не зробити з молодих парубків даяке посьміховыско. Любыв Яцек зазерати ішчы і до погарика, час од часу робив одвідины корчмы. А як лем приходив (товариства він не любыв!) до корчмы, то пред тым, як шмарити до ся погар палінкы, гласкав баюсы і пак гонорово выпивав палінку. Тото його самолюбство, а найбарже съмішки, юж барз надокучыли парібкам, то они рішыли одплатити тым же. Сего разу, кед Яцек пришов до корчмы, то запросили го до свого столу, де они «празникували» уродини: то быв такій замысел. Яцка два разы не тра было просити, бо він сой подумав, а чом не выпити задармо, того із задоволінням погласкав своі баюсы і сыв до товариства. Пиятика ішла жыво. Яцек гецуваў і заедно гладив баюсы (бідачысько не відав, же робіт тото остатній раз!) і повідав, же нее тэраз ліпшого спаня, як на возику на сыіні під яблінью. Парібкы го заохочували і до геців, і до пиявы, і вкрадцы підсыпали му до палінкы порошок до спаня. Зрештом, Яцек так ся нальондив, же ледво дочовгав домів. По дорозы порахував вшыткы млакы і позбирав з них вшытко, што в них было, а кед дочалапав на обору, то грэвхнуў-ся горізнач на сыіно, яке было на возику і дав храпа на цылу улицю. Поневчасі пришли парібкы, жебы ся предсьвідчыти, ци Яцек твердо спіт, жебы насмарувати му баюсы і разом з возиком запровадіти го до фраіркы. Але в тому не было знадобы, бо Яцек так міцно спав, же нечув, як му на грудях урядуе малий котик. Кед Яцек выпушчав храп, то йому ся барз рушали баюсы, тото вздрів котик, то ліпшой забавкы му не тра было. Парібкы в тій минуті приступіли до свого замыслу – насмарували Яцеку баюсы гумеляйзом, а до фраіркы на возику не запровадили, бо возик барз рипів, то дали си спокій.

Рано Яцек ледво встав, голова му ішла обертом, бо хмель ішчы го доцяп не зоставив. Він нич не памнятав, в гарлі му пресхло, то пішов до хыж напити-ся вару, але нараз вздрів в зеркалі, якусы мару, то аж ся цофнуў. А чом было ся не цофнути, кед на него позерала обабрана з ніг до головы і з двома «замерзляками», якы ся стопорчыли під носом

— шкаредна змора. Він стояв як вкопаний, мругав очами, бо тота змора повтаряла вшыткы його дригти. Але маль-помало, Яцек приходив до тями і спознав, же то не змора, а його власна особа, то нараз до него пришов барз великий розпач і велика зліст. Він метав такы прокльони, же аж уха схнули, кед ся дотхнув до своїх баюс. Тераз то були юж не баюси, а лем єдно назвиско. Яцек не знав, што з нима робити, як іх уратувати. І што він з нима не робив — нич не помогало, то була марна справа, бо баюси так ся злипли, же іх юж нич не брало. Йому лишило-ся лем єдно: остричы баюси голяком. А кед Яцек робив туту маніпуляцию, то ся барз зйойчав і од доліганя, і од жалости за парібским гонором - люксусовыми баюсами. Так Яцек заплатив за свої съмішки і гецы над парібками. Трафила коса на камін!

НАГЛА ПОМІЧ

Ідуть по улиці два молоди дохторики і ведуть помеже собом предирку, хто з них веце съягнув усьпіхів в лічництві. Каждий думав, же найліпше ся зна на людских слабостях і на око може визначыти хвороту. Они своіма знаннями так ся копошили, же не було спасу. То були таки дохторики — хвалидупа. Якби там не було, но туту іх предирку стримала стріча на улиці зо старим дідом, якій наперав-ся на кривулю і чалапав по дорозі з широко розчепіреними ногами. Спотканя з дідом давало дохторикам змогу превірити свої знання о людских слабостях на практиці. То быв іспит, якій мав зробити конець вшыткым іх сварам. Они одразу зачали установління дідовий хороби. Єден гварив, же дідо ма кила, другий, же ма ломоту в крижах. І, як звичклі, зас не годни були прити до порозуміння. Наконець, жебы вияснити, хто з них мав рацию, то ся звідали діда: што го болит і чом так чалапат. Дідо з великом скорботом на твари повіли: — Йой, йой, сыночки, мі вас сам Пан-Біг прислав, но не знам, што вам повісти. На старости літ зо мном ся став такій окрутний трафунок, то мам згризоту ци дойду домів .

- Діду мы вас запровадиме, но лем повічте, яку мате слабіст, же так тяжко ідете?

- Добрі, добрі, сыночки, я вам вшытко повім, но кед придеме домів. Дохторики, жебы зробити выясьніня дідовой слабости, барз обачно і поволи запровадили діда. А як юж пришли домів, то дідо красьні подякували за наглу поміч, бо в такім параді і з таком слабостюм ішчы го николи никто домів не провадив і, як обіцяв, то наконец ім повів, якой достав хвороти.

- Розумите, іду сой, іду, нараз си подумав, же зроблю тихіцько «пук», а вышло не так, бо зробив ём «как», то тераз, як видите іду так.

Дідо ішчы раз склав сердечне подякування дохторикам за наглу поміч і прудко попер рыхтувати засувку, яка ся му попсула і припровадила го до такого прикрого трафунку. Він ся тішыў, же юж дома і никто не видів, як го провадили дохторики, але то была предчасна радіст, бо того дідове машеруваня добрі выділа баба. Она мало не зомліла і наробыла такого гармидеру, бо помысьліла, же дідо юж отдає Богу душу, то так верешчала, якбы ёй різали. Дідо такай бабиной рекламы аж нияк не потребував, то повів бабі, жебы стулила пыск, взяла горнец і поставила до пеца воду гріти, бо дідо ішчы мав пройти водну маніпуляцию. Але баба ся так розышла, же не годна была ся вгамувати, а дідо, як ёгомосьць, два рази казаня не гварив, то жебы ей вспокоіти і за непослух так влупив бабу по крижах кривульом, же она аж прикучнула і одразу стратила гвар. Сусыде, якы позлітали-ся на гвалт, не знали кого ратувати, ци діда, ци бабу, а кед вздріли «милу» бесы́ду, то ся порозходили.

Дохторики, котры ся так паношыли, збагнули, же зазнали цылковитого банкрутства в лічництві, бо не предвыділи дідовой хвороты, од якой заносило по цылій оборі, бо йому попсула-ся лем засувка і він наложыў повніцькы бачмагы. Дохторики зробили такы выясьніня, же в лічництві тра мати і голову на плечах, і сильни руки, і добрий, барз добрий нюх.

ОМЫЛКА

Петро вертав зо заробітків завчасу, того летів домів, як на крылах, бо барз нудив-ся за младом женом. Летів, бо мав велький

запал в души а тілі якнайскорше обяти Марисю і разом з ньом спознати пломін любости. Вернув Петро домів гвечер, в помешканю ся не съвітило, то він одразу пішов до спального покою, бо мав великий запал, намацяв жену і з неабияким задоволінням приступив до сповніння мужеского долгу. Петро ся не міг натішти женом і тым блаженьством, што она му давала. Свій долг сповнив три рази і пішов голяком на кухню напити-ся води, бо ся барз згарував.

Кед Петро отворив двери, то од здива вытрішчыв очы, бо застав жену за праням. Він мало не стратив гвар, але ся такой звідав:

Хто пребыват в іх постелі? Марися повіла, же то ей мама приїхала на одвидини: «Петрова премилена тесцьова» .

Петро стояв пред Марисьом в споденках. Його вхопив великий розпач. Марися збагнула, што ся стало, і пішла до спальні зробити з мамом выясньніня:

- Та як? Вы мамо, могли прити до такого?
- Та як, а так: а што я могла зробити з фрасом? Ты добрі знаш, же я з ним три рокы не бесыідую!

З того часу тесцьова забыла дорогу до дівки, а ци мала кривду на зятя – не знатя. Знано лем то, же тераз жена не бесыідувала з Петром. Ци надовго? Тиж не знатя!

ВАНЦЬОВЕ – ДІЛО БІЗНЕСОВЕ

Жебы мати зиск до статків, люде глядали ішчы даякій доробок збоку. Ванцьо быв тиж такій чловек. Він юж свое в колхозі одробив, газдівкы велькой не мав, ховав єдно паця, тримав пару кур і мав кусень загорідкы коло хыжі, де садив городину. То быв тутейший хлопик, низкій ростом, за што го і нарекли – Ванцьо. Він грав на цимбалах, столярував – робив лужка, бомбетлі, выгляды, і ружний дробязок. Але настали други часы: на весыіля Ванця бівше не запрашали, лужка і бомбетлі стратили попыт. А раз не было попыту, то і не было дорібку. Мешкав Ванцьо зо женом Юзьом – Полячком, діток ім Бог не послав, жыли самотни і были не проти, як до них приходили газдове грэты карты. То быв такій «клуб», де мож было взяти зо собом згорівку,

выпити і пограти в карты. І тут нараз Ванцьови пришло до голови, а чом не одкрити гандель палінком. Хоць то быв і нелегальний, і небезкарний гандель, але він, як задумав, то так і зробив. Палінку му доставляли з другого села. Доставлений крам Ванцьо розливав до фляшок, при тому розводив водом, жебы палінка була ружного гатунку – слабша і міцніша. Він хоць і не быв Жыдом, але до махлювання мав привід. Тераз до него приходили, oprіч пристойних газдів і пияк, то Ванцьо добре знав, коли і кому яку підсунути. А жебы гандель му ішов жыво, то за осібну плату мож було получить і прекуску, задля чого мав сажанки цебулі, огурки, єдним словом, розмаїту ярину. Ванцьови бізнесовы інтересы ішли дост усьпішно. Споживателів краму побільшало, бо ту мож було выпити і в долг. Таких аматорів выпивки Ванцьо записував до книжечки, яку носив за пазухом, бо мав ляк, жебы му єй дахто не вкрав. Не обходилося даколи і без оказий. Єден аматор выпити – Манек, якій дост юж заліз в долги і не хтів іх вертати, глядав ріжни приводи, то він замісто добрив під бандурки підсунув Ванцьови цимент, або кед Ванцьо показував му книжечку должників, то брав шпін од вломаного атраментового олувка, запыхав під ніхот пальця, слинив і проводив ним по нотувані, і такто закреслював свій долг, в тот час він ішчы назаріз преконував Ванця, же юж нема долгу. Ванцьо мав одчутия, же ту штоси не так, але што – не міг збегнути. Так було пару раз, же Манеку проходив тот номер. Але єдного разу Ванцьо такої розкусив Манека, нотуваня він завше робив антраментовим олувком, яке мачав до воды, а Манек слинив языком до гамбы і язык небачні обабрав, то на тім ся попав з циганством. Ванцьо бівше Манеку палінки не давав, докля не оплатив долг.

Мали місце в тому гендлярстві і други трафунки, але бізнес обертів не збавляв. Ванцьо хвалив свій крам і при кождім выпадку гварив: «Пий, пий, пияний не будеш». А до споживателів завше звертався потульні: «Пане-пануньцю, лялю-лялюньцю». Выторг Ванцьо складав до панчохи і ховав в кобици, яка була в дровітні і в якій видобав сховок. Про тот сховок не знала навет пані Юзя. Были і смішни, і не дост приємни оказії, бо пиякі, як ся напивали, то літали за хыжу по нужді і поливали городину. Тоты партизанськи

нальоты зауважыла пані Юзя, то повіла Ванцьови: «Іване, Іване, посмот-ся, што ся стало з нашом ярином, там так заносит амоняком, же не годен до ней приступити». А Ванцьо єй на то: «Юзю, Юзю, ты моя лялюньцю, та не бер сой таке дурне до головы, бо они прецыж тово вшыто і самі зыдят!» На другий рік пані Юзя такої посадила городину про всяк выпадок дале од хыжы, в кіньци загорідки, але в тому юж не было ниякой потребы, бо Ванцьо збанкрутував. Приводом сего было того, же даякы пиячиска так ся упивали, же як приходили домів, то робили бреверию. Жены ім терпіли, терпіли, а наконец терпец ім ся урвав. Они подали зажаліня на Ванця до гміни. Ванцьови о тім дали знати, то він палінку сховав до гнойовиска, а як пришов міліціант на ревізию, то лем нашов дві фляшки палінки, які Ванцьо тримав для «натераня». За свій нелегальний гандель він отримав кару – 50 рублів. А якби міліція нашов спрятану палінку в гнойовиску, то Ванцьові було бы не оминути цюпы, а так лем му поменшало в кобиці доробку. Він бівше не ризикував, але збыт спрятаної палінки такої зробив. І на тому дав сой спокій.

ІХАВ І ПРИІХАВ

Дорко так ся нальондав бімберу, же іхав трактором по цілій дорозі, но далеко не заіхав, бо го стримала міліція. Він ледво виліз з тракторя і замельдував свою особу: «Дорко, сын Михала і Параскы Тягнибіда». Міліціянти попросили го показати посьвідчыня на право ізды. Дорко, хоц быв пияний і ледве стояв на ногах, але поясьніня такої дав:

- Посьвідчыня не мам, а кєд не мам, то вам не покажу.
- Дорку, та вы пияни! Од вас так заносит бімбером, же мож хпости.
- Та якє «мож хпости», ци «пияний», як я шмарив до ся, панове, лем сым погариків. Подумайте си, панове, лем сым.
- А што, веце не мож было?
- Чом не мож, мож! Почекайте, панове, я зробив блуд. Я спомнив, же-м шмарив до ся не сым, а осем погариків.

- А што бівше не влізло?
- Чом не влізло? Влізло бы, але я мав ішчы іхати.
- То зауважте сой, Дорку, же вы юж приіхали, але не домів, а на постерунок, де на вас чекат люксовий готельний нумер з натриском і мягіцьком постельюм.

Рано, кед Дорко одходив домів, то зробив міліціянтам пожегнаня:

- Красні вам дякую, панове міліціянти, за вашу одпочывальню, я повік не забуду вашой доброты.

Дорко не знев, же за тот готельний нумер приде небыяка плата.

МІЛЬКОВЫ ВЫСЦЫГЫ

Вертат Мілько з ярмаку домів волами, але они му чогоси, як на зло, ледво влечут воза, так кобы ім было дашто пороблено. І што він з ними не вырабляв: і фурчав пыском, і робив підробліня ғедзів, гаратав іх, де лем попало по ногах і по ухах, але нич ім битя не помогало. Найбарже Мілька денерувало тово, же хто не іхав з ярмаку, то вшыткы го обганяли, ішчы ся сыміяли з него, же при такій ізді буде човгав домів тижден, ся зъвідували, што переказати жені.

Аж ту підіхав сусыд Дорко, такій сой потішник, котрий чогоси ся стримав на ярмаку. Дорко ся зъвідав Мілька, што ся стало, же одколи, як він поіхав з ярмаку, а проіхав лем півгостинця. Дорко си мысьлів, же сусыд юж давно дома і наперат на пирогы зо зметанком, же му ся аж уха рушают. Мілько на то:

- Та якы там пирогы? Выдите, Дорку, же тых рогачів не бере ани бытая, ани цоб-цобе, они як ся плянтали, так і пляньчут.

Дорко пошкрябав-ся за ухом (то была його звычка), кед тра было дашто пораіти:

- Мільку, я выдів же сте купили терпетину, то насмаруйте рогачам під хвостами, то в минуті будете дома.
- А як не поможе?
- Поможе, поможе, ішчы як поможе, Мільку, – одповів Дорко.

Мілько так і зробив, як пораїв му Дорко. І тут ся стало здиво. Воли, як по розказу, закачурили хвости і дали такого дьору, же лем за нима курява ся лишила. Мілько зостав на дорозі з бичом і терпетином, то жебы здогнати волы, приняв рішня і сой тиж посмарувати, а так, як він не мав хвоста, то насмарував пяты. І тут ся стало друге здиво, Мілько не тілько здигнав волы, а випередив тих фурманів, котри съміяли-ся з него. Він прилетів домів, шмарив бич і фляшку з терпетином на обору, жебы му не шпетили і врявкнув до Марьки, жебы отворила браму і стрічала рогачы, а він ішчи зробит штыри круги доокола хыжы. А кед Мілько скіньчыв літанину, то подумкы дякував Дорку за поміч, бо він начас прибыв домів, застав і наїв-ся теплих пирогів. З того часу Мілько не мав бівше замороки з рогачами, йому до них юж не тра было бича, вистарчало му лем показати пусту фляшку, і волы рушали як высцигови коні.

СЛАБА

- Йой, йой, Ваню, я така-м слаба!
- А што тя болит, Анцю?
- Йой, йой. Воз Ваню хліба і вріж през цыле буханя і насмаруй маслом з обох строн. Але жебы-с не забыв: з обох строн, і рушай-ся.
- Добрі, добрі, Анцю.

Ваньо зробив вшытко, што Анця просила. А кед зыла, то ся потульно ззвідав: може ішчи дашто потребує?

- Потребую Ваню, потребую, чом бы ніт. Воз і насмаруй мі ішчи раз. І зас напомнула: з обох строн.

- Добрі, добрі, Анцю: з обох сторон.

Ваньо пішов на обору, взяв сой доброго гарапа і насмарував жені задницю з обох строн так, же Анцина слабіст одразу деси пропала.

ВЕЛЬКА ОФІРА ГАНДЛЯРЯ ФІЛЯ

То було за тих часів, кед в колхозах платня була мізерна і нарід глядав ріжних дорібків. Фільо, жебы поліпшити свої фінансові інтереси, райзував до москалів. Він пакував куферок з хріном і яйцями, іхав до Москви, а там продавав. Натоміст, за выторг брав ріжний крам і продавав дома. То быв такій малий гандель. Єдного разу, як Фільо вертав од москалів домів, то на стації колейовій купив перогів з горохом, бо юж зголоднів. До одходу потяга було дост часу, то він сой сьів на куферок коло съціни і зо пресмаком напыхав бріх перогами. Неодовзі, в брісі почало му робити таку бреверию, же не було спаса. Бріх му напучило, же Філя не вигримав і зробив сальву на цыілу почекальню. То зачув міліціянт-страж ладу на стації (Зауважыме же Фільо часами кус не «дочував»). Міліціянт підійшов до Філя і зачав з ним поучальну бесыіду:

- Прі ісполненії, сержант Москаленко !
- Так, так товаришу міліціянте, я – Лемко. А подумки: «Одкаль фрас знат, же я Лемко?»
- Гражданін, вы воздух іспортілі!
- Так, так, товаришу міліціянт, я бздину выпустив в портки.
- Воздух, гражданін, вы іспортілі в общественном мєстє.
- Так, так, товаришу міліціянте, то були перогы з гороху і тіста.
- Гражданін, с вас полагается трі рубля штрафу.
- Так, так, товаришу, бзду я выпустив без страху. І, як доказ сего, Фільо зробив повторне салютування.
- Гражданін, прекратіте безобразіє.
- Йой, йой, пане начальнику, та яка там образа!
- Гражданін, повторяю ёшчо раз: с вас штраф трі рубля.
- Круцифікс! Одкаль на мою голову взяло-ся таке глупе москаля. Москаль нич не второпав з Фільової бесыіди, взяв кару три рублі і хтів юж піти, але Філя го притримав і з великої цекавости на рускім языку ся звідав міліціянта:
- Дарагой товарішч пастовой, пожалуйста, скажіте, куда пойдуть моі деньги?
- На стройкі светлого будущего- комунізма!

- Віват-віват, браво-бравісъімо, москалю. І в тій хвилі Фільо запустив таку пожегнальну сальву, же міліціянт прудко пішов гет. Пішов, жебы, чым скорше oddати Фільовы гроши на будовлю комунізму. А Фільо зробив такий высьлід, же советскому народу треба буде барз довго пердіти, пердіти, ішчы раз пердіти, жебы до комунізму прити. Фільо быв рад, же він тіж вклав неабыяку «пайку» в таке съвате діло. Він тым барз паношыў-ся.

ГЛИСТЫ

- Де так прудко летиш, Юльку, же аж на голові ти капелюш ся гыцкат, певні до кнайпы? (Юлько мав такій інтерес).

- Ніт, Мільку, тераз юж до аптыхы.

- А што ся стало, може, не дай Боже, маш даку хвороту?

- Ніт, ніт, розумиш, Мільку, зауважыв ём, же мам в брісы глисти, то пошто мі таке товариство. А ты, як сам знаш, же-м два тижні выганяв іх в кнайпі згорівком, то помогло лем єден-єдиний раз, кед ём упився згорівком, вином і пивом. То товды з мя вышмарило вшытко, что лем было в брісы. А што там было, не знам, бо рано ем заспав, а куры юж вшытко позберали. Думав, же доконам іх такой згорівком, але Текля (жена), заказала мі робити одвидины до кнайпы.

- То чом так летиш до той аптыхы, як на пожар?

- Чом, чом, бо выпала мі нагода по-дорозы заскочыти до кнайпы.

- Юльку, а што так міцно тримаш в руцы ?

- То Текля дала мі цидулку до аптыхаря (Юлько не знав чытати), жебы дав ій якысий лік.

- Юльку! Кед підеш до кнайпы, то уважай, жебы-с не стратив туту цидулку.

- Ніт, Мільку, не страчу, бо я напред піду до аптыхаря, а до кнайпы – як буду вертав назад. Він так і зробив, кед вертав назад, такой заскочыв до кнайпы і шмарив до ся три погары згорівкы і гальбу пива, і полетів домів, бо Текля му вырахувала час, кед ма прити домів. Марны были Юлькови стараня, жебы приховати, же быв в кнайпі. Текля почула, же од него заносит палінком, але нич му

не повіла, лем взяла лік. Она мала свій плян, як вигнати з Юлькового бріха «глисти», докладні не «глисти», а його охоту до пияцтва. Юлько не знов, што за лік він принюс на свою голову і яке лічыння од «глистів» наріхтувало му жена.

В стайні, під яслами, Юлько мав хованку, де час од часу прятав бімбер. Текля о тым тиж знала, ій то было наручно. До бімбера, якій він прятав, она всыпала лік (то быв пурген). Юлько о тым не знов, то з великом задоволінням покус хлептав бімбер, але нараз почув в брісі штоси невыразне, то в тій же хвилі заскочув юж не до кнайпи, а до тендериці за стайнью. Тото ляксування тримало го цілий ден і ніч. Інакше і не могло быти, бо він заєдно хлептав тот бімбер з пургеном. А кед ся кіньчыв бімбер, то і в Юлька пропала бігачка. З того він зробив высьлід, же то певно Євка - чорне кабатя, яка гандлювала бімбером, підсунула му неякостний выріб, то приняв рішыня прейти на палінку склепову. Текля вшытко виділа, она для ліпшого густу до палінки зас му всыпала пургену. Юлько, як завше, приступив до лічыння своїй «хвороты». Він, як звичлі, потягнув сой зо фляшкы палінки, і ту – о Матко-Божа! – зас ляксування, але сего разу гірше за прешле. Юлько достав великого розпачу. Тота фурманка за стайню так го змордувала, же він юж не мав ниякой охоты до палінки. А про кнайпу не хтів навет чути, бо мав ляк, коби му раптовні гузиця ся не отворила. Но і до палінки стратив густ. Глистів Юлько николи не мав, він лем морочув Теклі голову. Але не так ся стало, як ся гадало. Текля його слабіст розкусила і вылічыла од хвороти, але ци надовго – не знатя.

ДО ЧОГО СВЕРБИТ?

- Петре, ци знаш до чого свербит ліва рука?
- Чом не зnam – до гроши!
- А права?
- Права – до знакомства.
- А як сверблят обі руки?
- То будеш богачом.
- А кед свербит карк і хырбет?

- Кед свербит хырбет, то будеш горбальом, а жебы тото ся не стало, то ставай при варцабі і шкрябай-ся, а стосовно карку, то го тра добрі намыдлiti мыдлом, а ліпше – попелом і вымыти, то престане свербіti і буде ся ближчав як псячы яя, – зо злости одповів Петро, – бо юж му тата бесыда стала хріном в носы. Мілько мав ішчы два зьвіданя, то ся зас зьвідав, до чого свербит бріх:

- Лем до радости, Мільку, бо сам знаш, кед го добрі напакувати, яка то радіст для человека, а жебы не свербів, то тра спати на брісі, а не горізнач, бо під притиснени бріх блихы не лізут, оны варуют-ся жебы іх не задусили. Ту ся Мілько кус застановив, але такой ся зьвідав:

- Петре, а як свербит під бріхом?

- То Мільку єст велька біда, тобі тра якнайскоріше ся оженити, бо тата сверблячка може тя доконати або припровадити до схыбліня. А як ся ожениш і буде тя свербити, то жена ти завше з велькым запалом пошкрябат.

ПОКУТА

Михал летів на ровері до корчмы, як на пожар. На то він мав барз сушчый привід. Він, наконец, высьлідив сховок, де жена пряче гроши, то сой кус спірив на пияцтво. Михал так прудко летів, же за ним аж ся курило, а попри того, він з великої радости сой ішчы съпівав:

Оженив ём ся, не призвів ём ся, тепер ся мі не здає,

Накриво ходит, накриво смотрит, тай кривий ніс має.

Гей, што мі з того, же мам дост шыткого, же мі жена не мила,

Така зубата і ма довгы уха, голити-ся ій треба...

Доправды, жена была не така, но він съпівав, што му пришло до головы і наперав на педала, што было моцы. Кед Михал звернув на спадисту дорогу до корчмы, то хтів загамувати, но з тогонич не вишло, бо чогоси пропав гамулец. Він не быв глуптаком, в тій же хвилі зметикував і дав сой раду: приняв тверде рішыня – падати! В результаті приземліня (тіж твердого), потовк ребра, выбив зуба і зламав носа.

Сего разу Михалові не пощестило посмакувати палінком, бо tota його ізда на гвалт запровадила го не до корчми, а до наглої помочи, на якій одтранспортували аматора выпити домів. Ітак Михал летів, летів і залетів такої в халепу, яку він сам сой створив. То була покута за крадени гроши, кривий ніс і зубы. То була і розплата за вшытки тоты його діяння.

ЗРОБИВ ВШЫТКО

Єдного разу, в неділю жена гварит до мужа: « Митре, я іду на ярмак, бо квоки юж съідят, а яєц ся призберало доста і нам люзьни гроши не завадят, то выпустиш на обору паця, най си походит, а заєдно в тот момент вышмариш з клітки гній і пильнуй го, жебы не зробило дакой бревері»

Митро зробив вшытко, што жена просила, выпустив паця, вышмарив гній, съів на лавку і запалив дзигаря. Паця до клітки не загнав, бо оно ішчы балювало ябками. Знав бы Митро, яку він зробив омылку, же не загнав го. А наразі він сой палив і призерав-ся, як паця цьвакат ябка. Нараз на Митра пришло велике бануваня, то він позвав сусыда Петра і послав го до Теклі, яка провадила бімберовий бізнес, жебы взяв фляшку бімбера. Петро то зробив в тій же хвилі, бо він тиж быв аматором такої хлопской справы.

Кед Петро вернув, то одразу ся взяли до гостини, а як кіньчили фляшку, то Петро, жебы не пасти задних, принюс ішчы єдну фляшку. Митро о пацяти забыв, а паця тиж давало сой раду, йому юж надокучыли ябка, то пішло глядати дашто інакше. В боіску нашло і превернуло і розметало міхы з оркішом і татарком, а в курнику – шытки гнізда з квоками. А тым часом, Митро з Петром так ся нальондали, же Митро заснув на лавцы, а Петро рапчки дотягнув лем до остроги, бо дале не мав моци і тиж заснув.

Як Марись вернула домів, то застала таке видовыско: Митро горізнач лежав на лавці і давав басом храпака, паця, яке лежало під лавком вискало сопраном. То були змаги – хто кого. На Митровій тварі променіла велика потіха, бо му ся снило, же він в Раю.

Бідачыско не відав, же през минуту буде в пеклі. Марись, як вздріла, якой чкоды наробило паця, то выоначыла зо студныі воды, взяла си цыпильню і приступила до роботы.

Напочаток, она раптовні выляла на Митра воду. Митро як ошпареный шугнув з лавки. Выскочило з-під лавки і паця, през яке Митро зашпортив-ся і бздикнув-ся на оборі, де го і здигнала цыпильня, яком Марись так орудувала по Митровій задниці, як знаний козак Голота шабльом. Митро втечы не годен быв, бо як лем здоймав горі дупу, то в тій же минуті получав цыпильню. Нараз Митро пойняв, же райське жыття, в якому недодавна пребывав, юж ся скіньчыло і настали пекельни часы, то абы якоси поратувати свій пырдель, зхытрував, і притих, і зробив-ся нежывий. Марись, кед вздріла, же Митро ся не рушат, то полетіла по амоняк, жебы привести Митра до тями. А він тым ся зхіснував і дав дьору до боіска на під, прихопив цыпильню і вывлюк за собом драбину (про всяк варунок!). А Марись як вернула, жебы выратувати Митра, то на місци го не застала, а натоміст оказийно вздріла Петра, котрий не зміг пребороти границю, а тым самим зробив нарушыння сусыідской цылости і непідлегlosti, бо лишыv свою тильну част на чуджому терені. Таке неподобство Марись не могла вытритмати, а тым паче, кед Петро сам охотні тримав поставу для благословіня. Він лежав на брісі і тиж пребывав во сьні. Він заєдно невыразні штоси мымрив на подобу: «Будме! Дай нам, Боже...». І Бозьо, в особі Марись, послухав го. Тераз в руках Марисі заміст цыпильні была кланиця, яком она і благословила Петрову съідницю, але пару раз і лем так, же він з ляку выпустив міцне бздо і в хвилі ся отерезбыв і, попердуючи, втюк на свою обору. Але на тому побойовиско ішchy ся не скіньчыло.

Тераз, як Петро втюк, а Митро став неприступний для Марись, то она дала волю свому языкови: «Ты, старий пияку, та тобі не палінку льондати, а з гівна юху. Та жебы тя шляк ясний трафив, бо мі з тобом юж не до вытrimаня...! Наконец, Марись стулила пыск і деси ся поділа. А Митро, мокрий як tota кура, што ёй застав дойч, съідив на поді і дуденів од той купели. В гарлі му пресхло, того барз хтів пити. Він си помысьлів, же жена юж ся заспокоїла, то потихы

зышов з поду. Марись нигде не було видно, то він въюначыў зо студні відро води, зкулив-ся, вштурив голову до відра і став лакомо хлептати. І ту нараз зас одчув на гузици «пекло», то Марись тераз копистком чынила Митрови школіня. Митро пойняв, же ма лем єдно спасыіня, – зас дати дьору. До боіска на під, дороги юж не було, то він з оборы выскочыў на улицю. Наздогін за ним полетіла ішчы кошівка, то Марись дала розказ, жебы домів без яєц не вертав, бо му зробіт «харакіру». А як не зна, што то таке, най ся звідат Японьчыка. Вернув Митро домів деси опівночы з двома кошівками (світ – не без добрих люди!). Він сповнив вшытко, што жена молила.

НЕ МІГ ОДКАЗАТИ

- Юж минув тыжден, як я зо женом не бесыдую.

- Чом, куме?

- Бо бесыдует лем она, а мі не дає отворити пыска.

- А што ся стало?

- Танич, куме, такого. Я лем взяв куму до ліса по грибы, бо ня барз молила, а я (вдові) не міг одоказати, бо она повіла, же як ей не возму, то миши мі зроблять безлад – погрызут вшытко, што лем ім попаде на очы. То пошто мі така розкіш?

- Куме, не берте си того до головы, бо жені в скорім часі тота хворота прейде.

ПРЕПИС НА ТОРТ

Єдного разу жена гварит до мужа: «Ваню, вчера по радию преказали рецепт, як печы торт, і повідали, же тот препис гнескы о десятій годині будут зас предавати, то жебы-с того вшытко преписав».

Ваньо пішов на ярмак, купив сой радийо (бо дома не мав!), і кед пришла tota година, то включыв радийо. Але, розумите, не мав такой вправы, як того радийо включати, то попав одраз на дві стаціі – Варшаву і Krakів. З Варшавы предавали ранкову гімнастику, а з

Кракова – як печы торт. Ваньо, єднак што лем зачув, тото вшытко списував:

- Ітак: «Підняти руки горі..., положыти шклянку муки на плечы і зробити тото шіст раз. Скоро вдыхнути... півстоловой лыжкы порошку до цясток і прецыідити до горнятка».

Позір! Положыти-ся горізнач на підлозы, розставити шыроко ногы і ...быти білкы яєц до тых пір, докля не зробит-ся піна. Вштурити ногы... до пеца..., дыхати свободно, почекати, покля ся не зарумянит.... Вывлечы тото з пеца... ішчы раз глубоко дыхнути... пртерти шорсткым ручником і ...подавати до іджыня...

Велького апетиту, міцного здоровля жычат вам Варшава і Краків.
Красыні дякуємо, же сте нас выслушали. До спотканя !

СТИСЛО ПРО СЕБЕ

Миколай Фучыло, син Миколая (зо Сливків), вродився 8 грудня 1938 р. на Лемківщині – село Воля Нижня, повіт Сянік, воєводство Львівське.

В 1945 р. пішов до сельської школи, яку не скінчыв.

В квітні 1946 р. родина була вивезена до СРСР України – с. Остапів Підволочиського району Тернопільської області.

По 7-ій клясі (1953 р.) робив в колхозі.

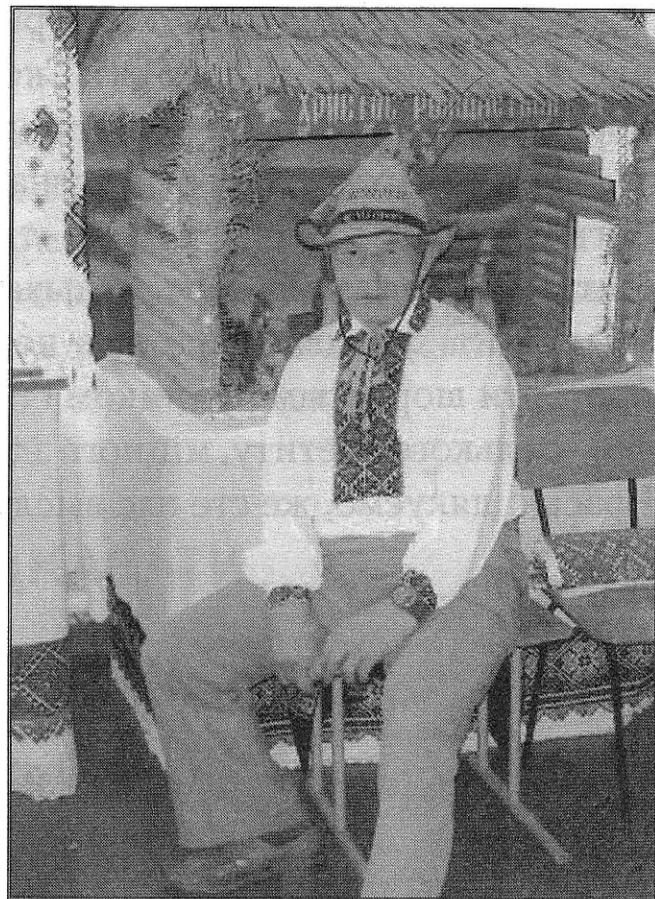
В 1958 р. скінчыв Остапівську середню школу.

В 1958-61 рр. – воєнка: служив в Ліпецькій області Росія. У 1962-66 рр. вчывся в Самбірському училищі культури на хоровому oddilі.

З 1966 р. працював керовником капелі в Гримайлівськім, а дале – Остапівськім Будинках культури. В 1977-80 рр. в Остапівській сельській Раді.

З 1981 р. – керовник малярної робітні.

З 1999 р. – на емеритурі.

Тато – улан Войска Польського.
1930 р.

Тато, мама і я. 1939 р.

Я. Дорога до лісу
в с. Воля Нижня. 1942 р.

Ваніко і я. 1942 р.

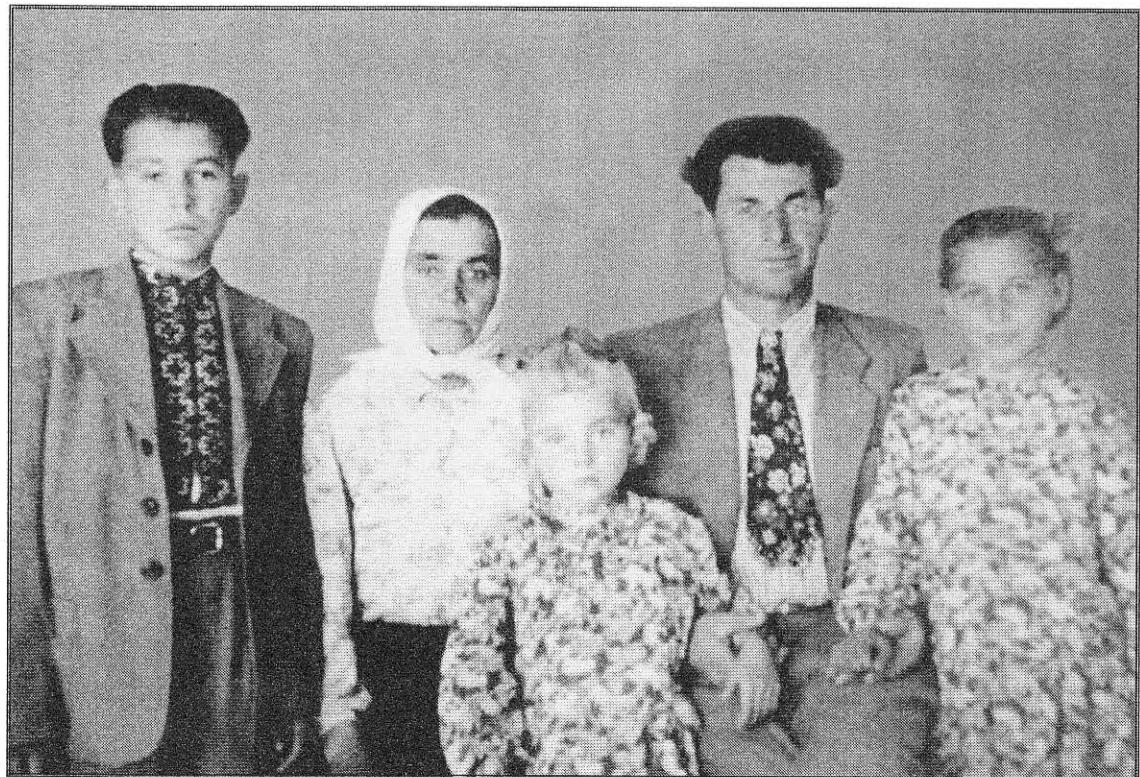
Мама, тато і я. 1943 р.

Дітиска зо с. Воля Нижня. 1944 р.

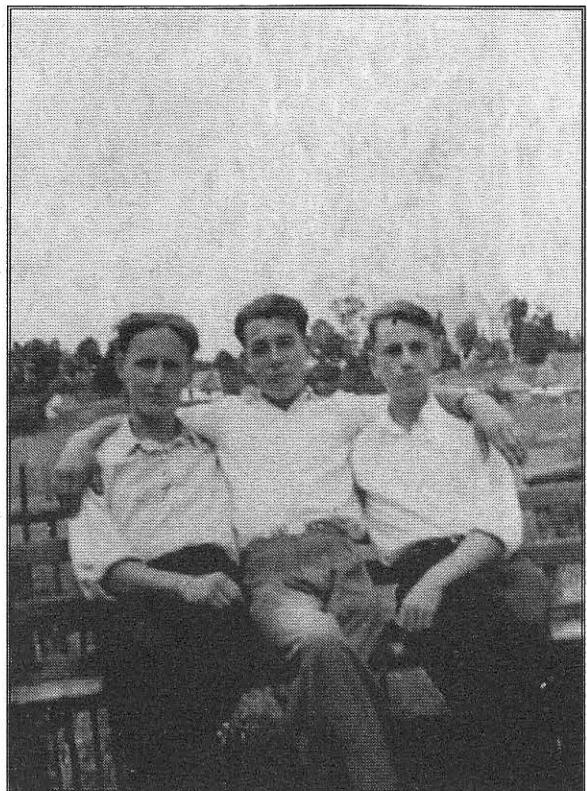
Воля Нижня. Великодня процесия. В середині – мама, помеджє крестами – стрий Митро, 1940 р.

Родина Миколая Фучыла (Сливки) – старшого: я, мама, сестра Оля, тато, сестра Ярослава, с. Остапє. 1953 р.

Дідо Петро і баба Юстина.
1950 р.

Ігор Сидор (Сокаль), я
і Володимир Яценік зо
с. Поляни. с. Остапе. 1956 р.

Лемківська кавалерка.
Брат Михал, Ваньо Котис
зо с. Дальова і я. 1957 р.

Военка. Лемко зо с. Пулавы Михал Гойда (зліва) і я. 1961 р.

Володя Хован з-під Дрогобича
і я, м. Самбір. 1963 р.

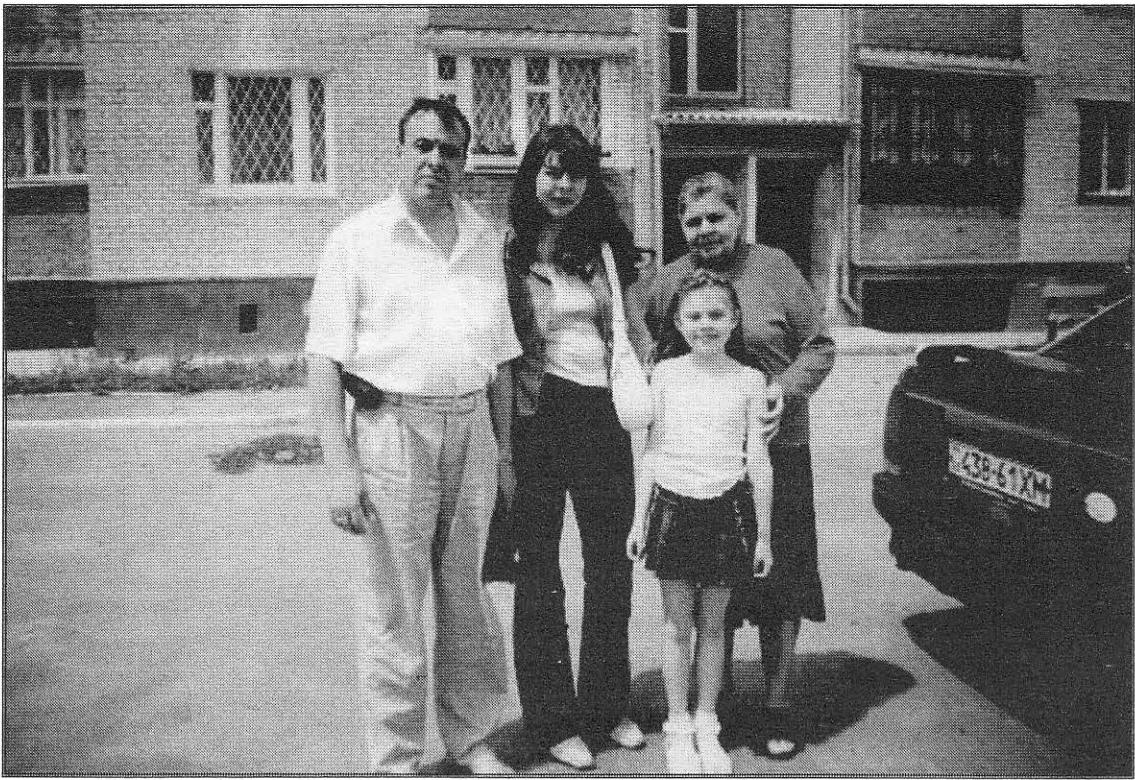
Жена Галина і я, с. Остапє.
1967 р.

Дует братів Михала і Миколая Фучыло. 1970 р.

Внук Сергійко, синова Наталя і син Леонід. 2007 р.

Зять Володя, дочка Оля, внучка Вікторія і жена Галина. 2008 р.

Гурт абсолювентів 1958 року Остапівской СШ. 2008 р.

Перший выпуск Остапівської СШ. Фото 2008 р.

Я в с. Воля Нижня, Польща. 2010 р.

Я і внучка Віктория на пчолярні, с. Остапє. 2011 р.

Дочка Оля і научителька Остапівської СШ,
заснувач музею Зеновія Сарабун.

ЗМІСТ

ОД АВТОРЯ 3

Вундер-кінд од Сянока	5
Кревне древо Ваніка	7
Газдування Ваніка.....	8
Ванікова наука, котра не обходила-ся без бука	9
Вакації з козами	12
Роверування внука Ваня, або так ти треба, стара торбо!	13
Мила бесіда внука з дідом	14
Дідовы казаня для внука Ваня	16
Кавалерка по-лемківски	18
Анатомія человека	21
Добра згорівка.....	27
Помогла сокыра.....	29
Легоміны	30
Бімберовий промисел	32
Розплата.....	33
Митрове крешчыння.....	34
Не вышкірой зубы!.....	38
Повинніст преповісти.....	39
Боршч з грибами	40
А я – такій!.....	41
Остра зима	42
На першому съіджу	42
Нашов, што глядав	43
Пастка для Штефана	44
Не руш чуджого!	45
Одвидины.....	46
Лічыння од ломоти	49
Гей! Гей! У-ха-ха!	50
Як Василь ся догецувац	51
Сальва.....	52
Так ся стрілят	54

Пошто мі tot міх.....	55
Козу такої выдоїла	57
А чо, подумаш!.....	58
Трафила коса на камін.....	60
Нагла поміч.....	61
Омылка	62
Ванцьове – діло бізнесове	63
Іхав і приіхав	65
Мількови высцыігы	66
Слаба	67
Велька офіра гандляря Філя.....	68
Глисты.....	69
До чого свербит?	70
Покута	71
Зробив вшытко.....	72
Не міг одказати.....	74
Препис на торт	74
 СТИСЛО ПРО СЕБЕ	 76

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЕ ВИДАННЯ

ФУЧЫЛО Миколай Миколайович

Вундер-Кінд
од Сянока

ЛЕМКІВСКИ ГУМОРИСТИЧНИ ОПОВІДКЫ

Редактори

Ігор Дуда,

Петро Козловський

Комп'ютерний набір

Вікторія Козицька

Комп'ютерна верстка

Тетяна Метельська

Технічний редактор

Тетяна Яворська

Здано до складання 04.06.2014 р. Підписано до друку 04.07.2014 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Гарнітура Galleon. Ум. друк. арк. 9,11. Обл.-вид. арк. 6,08. Наклад 250 прим. Замовне.

Видавець і виготовлювач ТзОВ “Терно-граф”, свідоцтво суб’єкта видавничої справи ТР № 24 від 28.12.2004 р.
46400 м. Тернопіль, вул. Текстильна, 18, тел. 52-28-97, 52-28-79
e-mail. terno-graf@mail.ru

